

ТОРА ОР • ПАРШІ НОАХ • МААМАР 3

ביאור על הנ"ל

Пояснення сказаного вище

Турботи про заробіток походять від тваринної душі (нефеш габагаміт), корінь якої — у Тоху (світі хаосу), сфері інтенсивного, безмежного світла, вищій за наш упорядкований світ. Коли людина, занурена в справи, спрямовує цю силу до Б-га під час молитви, вона перетворюється на любов «усією своєю міццю», що прагне самої сутності Б-га, і виявляється через міцвот.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/noach/3/

ГОЛОВНА ДУМКА

Турботи про заробіток походять від тваринної душі (нефеш габагаміт), корінь якої — у Тоху (світі хаосу), сфері інтенсивного, безмежного світла, вищій за наш упорядкований світ. Коли людина, занурена в справи, спрямовує цю силу до Б-га під час молитви, вона перетворюється на любов «усією своєю міццю», що прагне самої сутності Б-га, і виявляється через міцвот.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар пояснює твердження попереднього маамару про те, що молитва ділової людини може сягнути високого рівня. Душа сходить у тіло, у тваринну душу й у турботи про заробіток — заради піднесення: любов тваринної душі безмежна, подібно до особливої сили баалей тшува [тих, хто повернувся до Б-га]. Це тому, що корінь тваринної душі — у Тоху. Переосмислюючи мідраш про творіння у світлі слова «суд», Альтер Ребе пояснює стриманість (Гвура) як інтенсивність світла: у Тоху світла багато, а посудин мало, тому кожен атрибут існує окремо; у Тікун (виправленні) посудин більше, світло м'якше, а атрибути поєднуються. Ангели й тварини походять із Тоху, а людська душа — з Тікун; у нижньому світі людина вища, але у своєму корені тварини вищі. Розмірковуючи під час молитви про те, що весь її день минає заради слабкого променя царювання (Малхут) Б-га, людина прагне сутності Б-га. Потоп, ковчег, Шабат і молитва, а також вірші «Багато вод» і «Маємо маленьку сестру» прочитуються у цьому світлі: любов, яка прагне самого Б-га, притягується вниз через міцвот, що сягають рівня вінця (Кетер), а Малхут у майбутньому піднесеться й стане вінцем.

ПЛАН

1	Заголовок
Пояснення попереднього маамару про води Ноаха.	¶1
2	Сходження душі та сила тваринної душі
Душа сходить у світські турботи, щоб піднятися завдяки безмежній любові, що походить від тваринної душі, корінь якої — у Тоху.	¶2
3	Суд як інтенсивність: Тоху й Тікун
Гвура означає не стримування світла, а його інтенсивність; у Тоху світла багато, а посудин мало, тому атрибути не можуть поєднуватися, тоді як у Тікун протилежності можуть співіснувати.	¶3–4

4 Душі, ангели й тварини

¶15-7

Людська душа походить із Тікун і поєднує всі атрибути; ангели й тварини походять із Тоху, де нині вони нижчі, але у своєму корені — вищі, тому очищена любов тваринної душі інтенсивніша.

5 Роздуми під час молитви й благословення

¶18-9

Роздуми про те, що весь достаток є слабким променем Малхут, пробуджують прагнення сутності Б-га, яке виявляється у словах «Який освятив нас Своїми заповідями».

6 Води Ноаха, ковчег і Шабат

¶10-17

Потоп був очищувальним світлом Тоху; світські турботи — це «води Ноаха»; увійти до ковчега означає увійти у слова молитви, у нижчий Шабат, який підносить будні й передвіщає майбутній день, що буде цілковитим Шабатом.

7 Багато вод не можуть загасити любов

¶18-23

Світські турботи не можуть загасити любов до самого Б-га, яка зневажає навіть мудрість Ган Еден [Едемського саду] і притягується вниз через міцвот, що сягають Кетера.

8 Маємо маленьку сестру

¶24-26

Підносячись завдяки міцвот, Малхут стає єдиною із сутністю Б-га: це одна-єдина «маленька» точка, що містить у собі все; вона вже не віддає назовні, а її мова поглинається всередині неї.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Тоху й Тікун תהו ותיקון

Тоху — це перший порядок Б-жественного світла, інтенсивного й безмежного, з малою кількістю посудин, у якому кожен атрибут існує окремо; цей порядок розбився. Тікун — це впорядкований світ, що настав після нього, з більшою кількістю посудин і м'якшим світлом, у якому атрибути поєднуються.

Гвура як інтенсивність גבורה לשון תגבורת

Суд означає не стримування світла Б-га, а його надмірність: світло таке інтенсивне, що негідний отримувач не може його прийняти.

Любов «усією своєю міццю» אהבת בכל מאדך

Безмежна любов, що виникає завдяки очищенню тваринної душі; її корінь у Тоху надає їй сили, якої самої по собі не має Б-жественна душа.

Води Ноаха מֵי נח

Потік турбот і думок про заробіток, що походять із Тоху через тваринну душу; подібно до Потопу, вони приходять, щоб очистити.

До Нього, а не до Його атрибутів אליו ולא למדותיו

Любов, спрямована до самої сутності Б-га, а не до будь-якого розкритого світла чи винагороди, навіть до духовної насолоди Ган Еден.

620 стовпів світла תרי"ץ עמודי אור

613 заповідей Тори й сім рабинських міцвот, що дорівнюють Кетеру; завдяки їм людина «обіймає» сутність Б-га, як обіймають людину через її тіло.

РОЗДІЛ 1 • 11

Заголовок

1 ביאור על הנ"ל

Пояснення до сказаного вище.

Цей маамар далі пояснює перший маамар цього розділу Тори — «Багато вод не можуть загасити любов» («Тора Ор», Ноах 1). У тому маамарі пояснюється, що молитва людини, яка цілий день зайнята зароблянням на життя, може досягти рівня, вищого за рівень того, хто цілий день навчається; тут Альтер Ребе пояснює чому, спираючись на кабалістичні поняття світів Тору і Тікун.

РОЗДІЛ 2 • 12

Сходження душі та сила тваринної душі

2 להבין הענין שתפלת הבעל עסק יהיה במדרגה גבוהה² כו'. צלה"ב [צריך להבין] ענין ירידת הנשמה שהיא הניצוץ אלקות בעוה"ז בגוף ונפש הבהמית להיות טרוד תמיד במחשבות ודאגות הפרנסה בהבלי עוה"ז.

[Потрібно] зрозуміти сказане [вище] про те, що молитва ділової людини буде на високому рівні тощо. Це потребує пояснення: як душа, що є іскрою Б-жественного, сходиться у цей світ, у тіло й тваринну душу (нефеш габагаміт), щоб постійно бути заклопотаною думками й тривогами про засоби до існування, про марноти цього світу.

У попередньому маамарі сказано, що молитва ділової людини може сягнути дуже високого рівня. Щоб побачити чому, Альтер Ребе спершу порушує питання: душа є іскрою Б-жественного, але її послають у тіло й нефеш габагаміт — життєву силу, що спонукає людину дбати про фізичні потреби й бажання, — де вона проводить дні, тривожачись про заробіток. Навіщо Б-г влаштував таке сходження вниз?

וזהו ירידה גדולה. מהכרח לומר שירידה זו היא צורך עלי' [עליה]. שלאחר שירדה ונתלבשה בגוף ונפש הבהמית תוכל לעלות למעלה מעלה ע"י אהבת ככל מאדך³ שהוא בלי גבול.

І це велике зниження. Необхідно сказати, що це сходження вниз має на меті піднесення: після того, як душа зійшла й одяглася в тіло та нефеш габагаміт, вона може піднятися дедалі вище завдяки любові «усією своєю міццю» (бехоль меодеха), яка не має меж.

Відповідь ґрунтується на одному з основних принципів хасидизму: душа сходиться униз, щоб потім піднятися вище, ніж була раніше. Завдяки боротьбі в тілі вона може досягти любові до Б-га, названої «усією своєю міццю» (з молитви Шма), — любові «без меж», що виходить за рамки вимірної любові, яка виникає лише з розуміння Б-жественної душі (нефеш елокіс).

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **טוב זה מלאך חיים**⁴ **מאד זה מה"מ** [מלאך המות]⁵ **כ' וזה דוקא ע"י**
האהבה הבאה מנפש הבהמית

Як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «“Добре” — це ангел життя; “дуже” (меод) — це ангел смерті» тощо. І це [відбувається] саме завдяки любові, що походить від нефеш габагаміт.

Мідраш тлумачить слова «дуже добре» наприкінці розповіді про творіння так, що вони охоплюють навіть ангела смерті. Слово «дуже» (меод) — це те саме слово, що й «міць» у вислові «усією своєю міццю»: сама сила, яка протистоїть святості, після перетворення стає джерелом безмежної любові. Вона походить саме від нефеш габагаміт із її первісною потугою, коли ця сила спрямована до Б-га.

כמו שאנו רואים למטה שכח הבהמה גדול מכח האדם כמו"כ [כמו כן] **למעלה ארז"ל** [אמרו רבותינו זכרונם
לברכה] **במקום שבע"ת** [שבעלי תשובה]⁶ **עומדין צדיקים כו'**⁷

Так само як ми бачимо внизу, що сила тварини більша за силу людини, так само й нагорі: наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «На місці, де стоять баалей тшува (ті, хто повернувся до Б-га після гріха), праведники [не можуть стояти]» тощо.

Тут наведено дві паралелі: у фізичному світі віл сильніший за людину; у духовному Талмуд навчає, що ті, хто повертається до Б-га після гріха (баалей тшува), стоять на рівні, якого досконалі праведники не можуть досягти. В обох випадках нижче або віддаленіше має більшу силу.

והיינו מפני שבח"י בע"ת [בעלי תשובה] **הוא בחילא יתיר ובכח והתגברות גדול והיינו מפני שבח"י נפש**
הבהמית הוא מבח"י עולם התהו⁸.

Тобто це тому, що рівень баалей тшува характеризується більшою силою (бехіла ятир), великою потугою й напруженням; а це тому, що нефеш габагаміт походить із рівня світу Тогу [хаосу].

Арамейський вислів «бехіла ятир» («із більшою силою») передає напруженість повернення того, хто розкаявся. За словами Альтер Ребе, ця додаткова сила походить від кореня нефеш габагаміт у світі Тогу [хаосу] — першому, нестабільному порядку Б-жественного світла, що передував нашому впорядкованому світові. У наступних абзацах пояснюється, що таке Тогу.

Суд як інтенсивність: Тогу й Тікун

3 ואלה המלכים אשר מלכו^{9,10} וכו'. ובחיי התהו הוא למעלה מבחי תקון כמ"ש אשר מלכו לפני מלך מלך לבניי [לבני ישראל] שהוא בחיי התיקון.

«І ось царі, які царювали» тощо. Рівень Тогу (хаосу) вищий за рівень Тікун (виправлення), як сказано: «які царювали до того, як зацарював будь-який цар над синами Ізраїлю», — а це рівень Тікун.

Тора перелічує царів Едому, які царювали й помирили один за одним «до того, як зацарював будь-який цар над Ізраїлем». У кабалі ці царі символізують сфери духовного прояву (сфірот) світу Тогу, які були настільки інтенсивними, що не могли витримати й «померли» (розбилися). Оскільки вони існували «раніше», їхнє джерело вище за джерело Тікун — упорядкованого світу, що настав пізніше й представлений царями Ізраїлю.

ולהבין כ"ז [כל זה] הנה איתא במדרש בתחלה עלה במחשבה¹¹ לברוא את העולם במדה"ד [במדת הדין]¹² ראה שאין העולם מתקיים שיתף מדה"ר [מדות הרחמים] כו'.

А щоб зрозуміти все це, ось що сказано в Мідраші: «Спочатку в думці [Б-га] виникло створити світ мірою суду; Він побачив, що світ не зможе встояти, [тому] поєднав [із нею] міру милосердя» тощо.

Щоб пояснити, чому Тогу вищий, але не міг існувати тривалий час, Алтер Ребе наводить Мідраш: спочатку Б-г «задумав» створити світ мірою суду, побачив, що той не зможе встояти, і додав міру милосердя. Він тлумачитиме цей Мідраш як опис Тогу й Тікун.

ואין הפי' כמו שהעולם סוברין¹³ שמדה"ד [שמדת הדין] הוא בחי' צמצום ומניעת ההשפעה. כי הרי בחי' גבורה היא אחת ממדותיו ית'.

Значення цих слів не таке, як зазвичай вважають: ніби міра суду — це аспект скорочення (цимцум) і стримування потоку [благодіяння]. Адже Гвура — одна з Його, благословенного, властивостей,

Спершу він відкидає поширене тлумачення, ніби «суд» означає просто стримування Б-жественного блага. Але це не може бути всім значенням, адже Гвура (стриманість, джерело суду) сама є однією з властивостей Б-га, а отже, також дає життя.

כמ"ש (ד"ה [דברי הימים] א' כ"ט) לך ה' הגדולה והגבורה¹⁴ שהם עשר ספ"י [ספירה / ספירות] דאצ"י המחיי [המחיים] ומהוים מאין ליש.

як сказано (Діврей га-Ямім I 29): «Тобі, Гавая, належать велич і могутність (Гвура)», — і це де-сять сфірот світу еманції (Ацилут), які дають життя й утворюють щось із нічого.

У вірші названо «велич» і «могутність» (Гвура) серед властивостей Б-га; хасидське вчення тлумачить цей перелік як сфірот світу Ацилут — властивості, через які Б-г дає життя й творить щось із нічого. Отже, Гвура — це творча сила, що дає життя, а не просто обмеження.

ועוד הנה כתיב (דברים יב) כי הדם הוא הנפש¹⁵ שעיקר חיות האדם הוא הדם. ודם נמשך מבחי גבורה מדה"ד [מדת הדין].

Крім того, сказано (Дварім 12): «Бо кров — це душа»: головна життєва сила (хают) людини — це кров. А кров походить із рівня Гвури, міри суду.

Друге підтвердження: Тора називає кров «душею» — основою життя людини, а в кабалі кров (червона й тепла) пов'язана з Гвурою. Отже, і тут Гвура постає носієм життя, а не його відсутністю.

אלא הפ"י מדה"ד [מדת הדין] הוא בחי גבורה לשון תגבורת שכח החיות מאור א"ס בא בהתגברות יותר מבחי החסד שהוא נמשך למטה מטה

Натомість значення вислову «міра суду» — це рівень Гвури; слово пов'язане з посиленням (тігборос): сила життєвої сили, що походить від Нескінченного світла (Or Ein Sof), виявляється інтенсивніше, ніж на рівні Хесед, який сходить дедалі нижче

Отже, Алтер Ребе пропонує власне тлумачення: слово «гвура» пов'язане з «тігборос», тобто інтенсивністю. У Гвурі життєва сила від Нескінченного світла виявляється потужніше, ніж у Хеседі (милості). Хесед сягає далеко вниз, до кожного, хто приймає вплив.

אבל הוא בא בבחי קרירות. משא"כ בחי גבורה שבא החיות מאור א"ס בהתגברות רב למאוד.¹⁶

але сходить прохолодним чином. Натомість на рівні Гвури життєва сила від Нескінченного світла виявляється з надзвичайно великою інтенсивністю.

Хесед сягає так далеко, бо його потік м'який, «прохолодний» і помірний. На противагу цьому, Гвура несе життєву силу з надзвичайною інтенсивністю.

ע"כ ממילא כשבא בדרך השתלשלות למטה נעשה בחי' דין¹⁷ מי שאינו ראוי לקבל ההשפעה אינו יכול לקבל מפני שהחיות נמשך בהתגברות רב.

Тому, природно, коли вона сходить ланцюгом послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), то стає аспектом суду: той, хто не придатний прийняти вплив, не може його прийняти, бо життєва сила сходить із великою інтенсивністю.

Так виникає «суд»: коли таке інтенсивне світло сходить крізь світи, той, хто не придатний його прийняти, не може цього зробити. Отже, суд — це не скупість, а світло, надто сильне для посудини, не гідної його прийняти.

משא"כ בחי' חסד שבא החיות בקרירות יוכל למשוך ולהתפשט למטה מטה אבל בחי' גבורה הוא החיות בהתגברות בחי' ז' מלכים והוא עולם התהו שלכן נק' י"ס [י' ספירות] בעולם התהו בשם מלכים:¹⁸

Не так із рівнем милості (Хесед), у якому життєва сила (хают) приходить із прохолодою: її можна притягувати й поширювати дедалі нижче. А рівень Гвури — це життєва сила в стані посилення, рівень семи царів, тобто світ Тогу; тому десять сфер духовного прояву (сфірот) у світі Тогу називаються «царями».

М'який потік Хесед може поширюватися всюди; інтенсивний потік Гвури — це рівень «семи царів» Тогу. Саме тому кабала називає сфірот Тогу «царями»: кожна з них була гордою, самовладною силою, що стояла сама по собі, а ця інтенсивність є тим «судом», за яким спочатку мав бути створений світ.

4 ועפ"י [ועל פי] הקבלה מבואר שבחי' התהו הוא רבוי האור ומיעוט כלים.¹⁹ ובחי' התקון הוא בהיפוך.

פירוש רבוי אור שהאור והחיות בא בהתגברות רב

Згідно з Кабалою, рівень Тогу (хаосу) характеризується великою кількістю світла й малою кількістю посудин, а рівень Тікун (виправлення) — навпаки. «Багато світла» означає, що світло й життєва сила (хают) приходять із великою інтенсивністю.

Кабала Арізала описує Тогу як «багато світла й мало посудин», а Тікун — навпаки. Алтер Ребе пояснює «багато світла» щойно викладеними поняттями: це світло й життєва сила, що приходять із великою інтенсивністю.

כי כל הי"ס [הי' ספירות] היו בתגבורת רב כמו בחי' חסד הי' [היה] מדת חסד בהתגברות רב וכן כל הי"ס [הי']

ספירות] וגם

Бо всі десять сфер духовного прояву (сфірот) були надзвичайно інтенсивними: наприклад, на рівні милості (Хесед) атрибут милості проявлявся з великою інтенсивністю, і так само — всі десять сфірот. А також,

У Тогу кожна з десяти сфірот мала таку інтенсивність, а не лише Гвура: навіть Хесед був милістю надзвичайної сили. Речення обривається словами «а також», підводячи до наступної думки.

לכן לא היה התכללות המדות להיות כלול חו"ג [חסד וגבורה] מפני שכל בחי' ומדה היה בכח והתגברות רב.

тому не було взаємного включення емоційних атрибутів (мідот), [так, щоб кожен] містив у собі Хесед і Гвуру, бо кожен рівень і кожен атрибут мали велику силу й інтенсивність.

Оскільки кожен атрибут був настільки інтенсивним, він не міг поступитися місцем іншому. У врівноваженій особистості чи світі милість містить у собі певну стриманість, а стриманість — певну милість («взаємне включення»); у Тору це було неможливо.

לכן לא היה יכול להתכלל עם הפוכו והיה כל מדה בפני עצמה וזהו שראה שאין העולם מתקיים

Тому [кожен атрибут] не міг включитися разом зі своєю протилежністю, і кожен атрибут існував сам по собі. І саме це означає [слова]: «Він побачив, що світ не може встояти»,

Кожен атрибут існував сам по собі й не міг злитися зі своєю протилежністю. За словами Алтер Ребе, саме це маєтсья на увазі у вислові Мідрашу «Він побачив, що світ не може встояти»: світ, побудований на таких відокремлених крайнощах, розпадається.

כי מזה אינו יכול להיות תקון עולם ולצורך תקון עולם הוצרך להיות בחי' תיקון היינו בחי' קוין התכללות המדות זה בזה

бо з цього не може постати виправлення світу. А заради виправлення світу мусив існувати рівень Тікун, тобто рівень «ліній» — взаємне включення атрибутів одне в одного.

Для стійкого світу потрібен Тікун, який Кабала описує як три «лінії» — праву, ліву й середню, — у яких атрибути поєднуються один з одним.

והוא בחי' רבוי כלים ומיעוט האור²⁰ שהאור וחיות אינו בא בהתגברות רק בחי' חסד בקרירות ולזה יוכל להיות התכללות חו"ג [חסד וגבורה] שני הפכים

І це рівень великої кількості посудин і малої кількості світла, коли світло й життєва сила не приходять із великою інтенсивністю, а [як] рівень Хесед — у прохолодному прояві; тому Хесед і Гвура, дві протилежності, можуть взаємно включатися одна в одну.

У Тікуні більше посудин і менше світла: світло приходить м'яко, у «прохолодному» прояві Хесед, описаному вище. Саме тому, що жоден атрибут не переважає надмірно, протилежності, як-от милість і суворість, можуть співіснувати й поєднуватися.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (בפ"ה דאבות) להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל²¹ הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם אבינו כו'.

Як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті (у п'ятому розділі трактату «Авос»): «Щоб показати, наскільки велике довготерпіння перед Ним: усі покоління раз у раз гнівили Його, аж поки не прийшов Авраам, наш праотець», тощо.

У Мішні, в трактаті «Авос», сказано, що від Ноаха до Авраама було десять поколінь, аби показати терпіння Б-га, адже всі вони гнівили Його, доки не прийшов Авраам. Тут важливе саме терпіння: воно свідчить про гнів, що не спалахує негайно.

שמחת שאין המדה בא בהתגברות נמשך להיות א"א וסבלנות. ואדרבה יכול להיות שני הפכים בתכלית

Оскільки атрибут не приходить із великою інтенсивністю, виникають довготерпіння й витримка. Ба більше, можуть співіснувати дві цілковиті протилежності [водночас],

Терпіння можливе лише тому, що атрибут суду не проявляється з надмірною силою, а стримується й врівноважується. Алтер Ребе додає, що в Тікуні навіть цілковиті протилежності можуть існувати одночасно.

כמו שמצינו בבנין בהמ"ק [בית המקדש] שהיתה השמחה גדולה עד מאד כשאמר שלמה שיר השירים²² שלא היתה מיום בריאת העולם.

як ми знаходимо при спорудженні Святого Храму: тоді була надзвичайно велика радість, коли Шломо промовляв Пісню пісень, [радість], якої не було від дня створення світу.

Його приклад — освячення Першого Храму, мить радості, що не мала собі рівних від часу створення світу, коли, за переказом, Шломо склав Пісню пісень.

וכמ"ש (מלכים א ה) כי מלא כבוד ה' את בית ה'. שבא האש מלמעלה היינו בחיי גילוי השכינה למטה

І як написано (Млахім I 8): «Бо слава Б-га наповнила Дім Б-га»: вогонь зійшов згори, тобто відбулося розкриття Б-жественної присутності (Шехіні) внизу.

Під час освячення слава Б-га наповнила Храм, а вогонь зійшов із небес: це було розкриття Шехіні, присутності Б-га, у нижньому світі.

נמצא שהי' [שהיה] השמחה רבה מאד ועל אותו הפרק נאמר (ירמיה לב) כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת²³ למן היום אשר בנו אותה.

Отже, радість була надзвичайно великою; і про той самий час сказано (Ірмеягу 32): «Бо це місто було для Мене [причиною] гніву Мого та люті Моєї від дня, коли його збудували»,

Однак пророк Єремія говорить, що місто викликало гнів і лють Б-га «від дня, коли його збудували», — саме в ту мить найвищої радості.

ממה שלקח בת פרעה כו'. נמצא שהיו ב' הפכים יחד בעת ובזמן אחד והיינו ע"י ששיתף מדת הרחמים ונעשה

через те, що він узяв за дружину дочку фараона тощо. Отже, два протилежні стани були разом в один і той самий час і момент. І це сталося тому, що Він поєднав атрибут милосердя, і виник

Переказ пов'язує той гнів із шлюбом Шломо з дочкою фараона, який відбувся саме тоді, коли Храм було завершено. Отже, в одну й ту саму мить були і велика радість, і великий гнів; Алтер Ребе пояснює, що це стало можливим лише тому, що Б-г «поєднав атрибут милосердя».

עולם התקון יכול להיות התכללות המדות זב"ז [זה בזה] שמאחר שאין המדה והתגלותה הולך ברכוי ובתגבורת האור א"כ הכלי היתה יכולה להכיל גם ב' הבחי' יחד.²⁴

світ Тікуну (виправлення), [у якому] можливе взаємне включення атрибутів: оскільки атрибут і його розкриття не виявляються з надлишком і надмірною інтенсивністю світла, посудина могла вмістити обидва аспекти разом.

Поєднання атрибута милосердя означає, що світ побудований як Тікун. Оскільки жоден атрибут у ньому не розкривається з приголомшливою силою світла, «посудина» може вмістити разом два протилежні стани, не розбившись.

РОЗДІЛ 4 • ¶5-7

Душі, ангели й тварини

5 והנה נשמת האדם הוא מבחי' אצילות עולם התקון ולכן הנשמה כלולה מכל המדות כמבואר בתניא²⁵

Душа людини походить із рівня світу еманції (Ацилут), світу Тікун; тому душа містить усі атрибути, як пояснюється в «Танії».

Душа людини (єврея) має корінь в Ацилуті, що належить до впорядкованого світу Тікун. Тому душа містить усі атрибути — любов, трепет, співчуття та решту — разом і в рівновазі, як пояснюється в початкових розділах «Танії».

משא"כ המלאכים שרשם מבחי' עולם התהו מחנה מיכאל מחנה גבריאל כל א' קו בפ"ע [בפני עצמו].
מחנה מיכאל הוא רק בחי' אהבה²⁶ בהתגברות מאד.

Ангели ж не такі: їхній корінь — у світі Тогу: табір Міхаеля, табір Гавріеля — кожен окрема лінія. Табір Міхаеля — це лише аспект любові, надзвичайно сильної.

Ангели відрізняються: їхній корінь — у Тогу, тому кожен табір уособлює один атрибут. Табір ангела Міхаеля — це чиста любов (милість (Хесед)), і вона дуже сильна.

ומחנה גבריאל הוא רק בחי' יראה בהתגברות רב שר של מים שר של אש.²⁷ ומזה נמשך בחי' מרכבה פני אריה אל הימין פני שור וכו'.²⁸

А табір Гавріеля — це лише аспект трепету, надзвичайно сильного: князь води, князь вогню. Звідси походить аспект Колісниці: «обличчя лева праворуч», «обличчя вола» тощо.

Табір Гавріеля — це чистий трепет (стриманість (Гвура)). Міхаеля називають князем води (милість, що спускається вниз), а Гавріеля — князем вогню (суворість, що здійснюється й палає). Чотири обличчя Колісниці з видіння Єхезкеля — лев праворуч, віл ліворуч — походять від цих сил, кожна з яких виражає один атрибут.

6 והנה בנשמת האדם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ג' שותפין באדם²⁹ הקב"ה נותן בו נשמה. וחיות נפש הבהמות ועופות³⁰ הם מבחי' פני אר"י [אריה] פני שור כו'

Що ж до людської душі, наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «У людини є троє партнерів... Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), вкладає в неї душу». А життєва сила (хаут) душ тварин і птахів походить від рівня (бхіни) «обличчя лева», «обличчя вола» тощо,

Талмуд навчає, що у створенні людини беруть участь троє партнерів — батько, мати й Б-г, — і що Б-г дає їй душу. Тварини й птахи, на відміну від людини, отримують життєву силу від обличчя лева й вола в Б-жественній Колісниці, описаній вище.

ומקורם מעולם התהו ולזה נאמר על האדם אחור וקדם צרתני³¹ שמצד בחי' התקון בהשתלשלות בחי' אדם הוא במדרגה גבוה יותר.

а їхнє джерело — у світі Тогу (хаосу). Тому про людину сказано: «Позаду й попереду Ти сформував мене»: з погляду Тікун (виправлення), у ланцюгу послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) рівень людини стоїть вище.

Оскільки життєва сила тварин походить від тих ангельських сил, їхнє джерело — у Тогу. Це пояснює вірш «Позаду й попереду Ти сформував мене», який мудреці тлумачать так: людина була створена і останньою, і першою. У впорядкованому ланцюгу світів (Тікун) людина стоїть вище за тварин.

שבח"י הבהמות נפלו למטה מטה מאד מאד משא"כ במקורם הם במדרגה גבוה יותר שהם מבח"י עולם התהו לפני מלך מלך³² כו' כנודע.

Адже тварини впали дуже, дуже низько, тоді як у своєму джерелі вони перебувають на вищому рівні, бо походять від рівня світу Тогу — «перш ніж запанував будь-який цар» тощо, як відомо.

Тварини впали дуже низько, але їхній корінь у Тогу вищий за корінь людини. Це є підґрунтям для наступного абзацу: любов тваринної душі (нефеш габагаміт), коли її підносять, має силу, якої бракує Б-жественній душі.

7 ואי לזאת האהבה הבאה מצד נפש הבהמית הוא למעלה מעלה בחי' בכל מאדך שלמעלה מהכלי מפני שהוא בחילא יתיר שבאה בהתגברות רב ששרש נפש הבהמית הוא מבח"י התהו כנ"ל.

Отже, любов, що походить від тваринної душі (нефеш габагаміт), підноситься все вище й вище — до рівня «усією своєю міццю», що перебуває понад межами посудини, бо в ній є додаткова сила (бехіла йетір), яка виявляється з великою інтенсивністю; адже корінь тваринної душі — у рівні Тогу (світу хаосу), як [пояснено] вище.

Отже, висновок такий: оскільки тваринна душа має корінь у Тогу, любов до Б-га, яку вона породжує, коли її спрямовано до Нього, — це любов «усією своєю міццю», тобто любов, що перебуває «понад межами посудини», за межами можливостей душі осягати й відчувати. Їй властива додаткова сила, зумовлена інтенсивністю Тогу.

רק שנפלה בשבה"כ [בשבירת הכלים] למטה מטה מאד בעבודה גשמית להיות נפרדים אבל כשנברר ועולה למעלה בתפלה אזי הוא בהתגברות רב אהבת בכל מאדך

Однак вона впала під час Розбиття посудин дуже низько — до фізичного служіння, у стан відокремлених [істот]; але коли її очищують і вона підноситься в молитві, тоді вона виявляється з великою силою: це любов «усією своєю міццю».

Під час Розбиття посудин світла Тогу впали на найнижчі рівні; тому тепер тваринна душа занурена у фізичні прагнення й відчуває себе відокремленою від Б-га. Але коли вона очищується в молитві, а її життєва сила спрямовується вгору, повертається її первісна інтенсивність — безмежна любов.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] והאי דלא אמינא לך³³ באורתא דלא אכלי בישרא דתורא כו' נמצא שמאכל הבשר נותן כח ותוספ' מוחין באדם וכמ"ש ויין ישמח לבב אנוש.^{34, 35}

I, як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «А причина, чому я не сказав тобі [цього] ввечері, — що я не їв м'яса вола», тощо. Отже, споживання м'яса надає людині сили й додаткові інтелектуальні сили (мохін); i, як написано: «Вино звеселяє серце людини».

Це свідчить про те, що тваринний світ надає людині сили: один мудрець Талмуду пояснив, що попереднього вечора не виніс певного рішення, бо ще не їв яловичини; це вказує на те, що м'ясо зміцнює розум. Так само вино звеселяє серце. Їжа з тваринного й рослинного світу, коріння яких сягає вищих рівнів, додає людині інтелектуальних сил і почуттів.

РОЗДІЛ 5 • 18-9

Роздуми під час молитви й благословення

8 ועכ"ז [ועם כל זה] למטה האדם במדרגה גבוה יותר מהם ואין ערוך כו' אבל בשרשם הם למעלה מבחי' האדם שהם מעולם התהו. ועפ"י [ועל פי] הקבלה נק' יתרון האור מתוך החשך דוקא.

I все ж унизу людина перебуває на вищому рівні, ніж вони, і немає жодного порівняння тощо; але за своїм коренем вони вищі за рівень людини, адже походять зі світу Тогу. За Кабалою це називається «перевагою світла [що походить] із темряви» саме.

У теперішньому порядку людина набагато вища за тварин, але за своїм коренем, у Тогу, вони вищі. Кабала називає це «перевагою світла, що походить із темряви»: найбільше світло виникає саме завдяки перетворенню темряви.

והיינו ע"י ההתבוננות בתפלה איך שטרוד כל היום ורודף אחר פרנסתו מזון ולחם שחיותן הוא מהמזלות

Тобто завдяки роздумам під час молитви про те, як він увесь день заклопотаний і женеться за заробітком, їжею та хлібом, життєва сила яких (хают) походить від сузір'їв (мазалот),

Як людині досягти цього на практиці? Роздумуючи під час молитви про власний день: як вона проводить його, ганяючись за заробітком, їжею та хлібом, і звідки ця їжа черпає свою життєву силу.

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **אין לך עשב** ³⁶ **למטה שאין לו מזל** ³⁷ **כוי והמזלות נמשכים מבחי**
הע' [השבעים] שרים והשרים מקבלים משמרי האופנים והאופנים מקבלים מבחי מלכות כמ"ש מלכותך
מכ"ע [מלכות כל עולמים]. ³⁸

як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «Немає внизу жодної травинки, яка не має мазалю», тощо. Сузір'я (мазалот) походять від рівня сімдесяти князів, князі отримують від охоронців Офанім, а Офанім отримують від рівня царювання (Малхут), як сказано: «Твоє царювання — царювання над усіма світами».

У Мідраші сказано, що кожна травинка має мазаль — небесну силу, яка спонукає її рости. Альтер Ребе простежує цей ланцюг: сузір'я отримують свою силу від сімдесяти ангельських князів народів, ті — від Офанім (одного з видів ангелів), а Офанім — від Малхут Б-га, Його царювання над світами. Усе, за чим людина женеться, щоб забезпечити себе, перебуває на самому далекому кінці цього довгого ланцюга.

אבל לגבי מהותו ועצמותו אין ערוך שהוא רק בחי זיו והארה בלבד וזהו ענין מאמר ר' [רבי] עקיבא ³⁹
אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ ⁴⁰ **[על אחת כמה וכמה].**

Але щодо Його сутності й буття немає жодного порівняння, адже це лише промінь і відблиск. У цьому полягає зміст слів раби Аківи: «Якщо так — тим, хто порушує Його волю, то тим, хто виконує Його волю, — тим паче!»

І вся Малхут, порівняно з самою сутністю Б-га, — лише слабкий промінь. Це пояснює слова раби Аківи: якщо Б-г дає так багато добра навіть тим, хто порушує Його волю (через цей зовнішній промінь), то тим паче Він дасть його тим, хто виконує Його волю.

ששם הוא התענוג עד אין קץ וכמ"ש הודו על ארץ ושמים ⁴¹ **שבחי ארץ ושמים ממלא וסובב הם רק**
בחי הוד וזיו משא"כ לבני ישראל עם קרובו ⁴² **לבחי מהותו ועצמותו ית'.**

Адже там є насолода без кінця. І як сказано: «Його велич — над землею й небесами»: рівень землі й небес, [світло, що] наповнює [всі світи] і [світло, що] охоплює [їх] (мемале коль альмін і совев коль альмін), — це лише рівень величі й сйава; але не так із «дітьми Ізраїлю, народом, близьким Йому», [близькими] до рівня Його сутності й буття, благословенний Він.

Адже ті, хто виконує Його волю, отримують нескінченну насолоду від самої Його сутності. У псалмі сказано, що «Його велич» — над землею й небесами; це означає, що все Б-жественне світло, яке наповнює світи й охоплює їх, є лише Його зовнішньою величчю. Але Ізраїль — «народ, близький Йому», близький до самої Його сутності.

מזה תתלהב נפשו בהתגברות בחילא יתיר בתשוקה וחפיצה לדבקה בו ית' וכמ"ש מי לי בשמים ועמך
לא חפצתי⁴³ כו'.⁴⁴

Від цього його душа запалає і набиратиме дедалі більшої сили (бе-хейла ятір), сповнюючись тугою й прагненням приліпитися до Нього, благословенний Він; як сказано: «Кого маю я на небесах? І, крім Тебе, нічого не прагну», тощо.

Роздуми про цей контраст розпалюють у душі людини палке прагнення приліпитися до самого Б-га, а не до того, що Він дає. Це вигук псалмиста: «Кого маю я на небесах? І, крім Тебе, нічого не прагну».

9 וזהו ברוך אתה מלך העולם אשר קדשנו במצותיו כו' שמה שנשפע ונמשך למטה להיות ממלא וסוכב
הוא בחי' מלך העולם ומלכותו בכל משלה⁴⁵.

І це [значення слів]: «Благословенний Ти... Царю світу, Який освятив нас Своїми заповідями» тощо: те, що дарується й притягується вниз, щоб бути [світлом, що наповнює всі світи] (мемале коль альмін) і [світлом, що охоплює всі світи] (совев коль альмін), є рівнем «Царя світу» та «Його царювання панує над усім».

Альтер Ребе застосовує це до формулювання кожного благословення на міцву. «Цар світу» означає світло, яке Б-г посилає у світи й довкола них, Його царювання над ними, як сказано у вірші: «Його царювання панує над усім».

אבל אהבת ותשוקת נש"י [נשמות ישראל] לדבקה בו ית' במהותו ועצמותו אשר קדשנו אשר הוא בחי'
תענוג העליון עד אין קץ לשון באשרי⁴⁶ כו'. קדשנו במצותיו כו' שע"י המצות הם ממשיכים מענג
העליון כמו טלית וכו'.

Але любов і прагнення душ Ізраїлю приліпитися до Нього, благословенного Він, у саму Його сутність і єство — це «Який (ашер) освятив нас»; адже ашер — це рівень (бхіна) безмежної вищої насолоди (таануг), слово [як у вислові] «у моєму щасті (бе-ошрі)» тощо. «Освятити нас Своїми заповідями» тощо: адже за допомогою міцвот вони притягують униз із вищої насолоди, як-от талес [молитовний плащ] тощо.

Однак слова «Який освятив нас» (ашер кідшану) виражають любов єврейської душі до сутності Б-га. Альтер Ребе пов'язує ашер зі словом ошер — «щастя», як у вислові Леї «бе-ошрі», і тому розуміє його як безмежну внутрішню насолоду Б-га. Виконуючи міцвот, наприклад міцву талеса, Ізраїль притягує униз із цієї вищої насолоди, що перевершує рівень «Царя світу».

Води Ноаха, ковчег і Шабат

10 וזהו כי מי נח זאת לי⁴⁷ כי שעבוד הפרנסה כנז"ל [כנזכר לעיל] הוא בחיי מי נח כמו שהי' [שהיה] במבול שאין הפי' שהי' [שהיה] המבול להעביר הרשעים מן העולם.

I ось [у чому зміст слів]: «Бо для Мене це — як води Ноаха»: адже поневолення заробітком, як згадувалося вище, є рівнем (бхіна) «вод Ноаха», подібно до того, як це було під час Потопу. Адже сенс не в тому, що Потоп мав усунути злочестивих зі світу,

Тепер Альтер Ребе звертається до слів Ісаї: «Бо для Мене це — як води Ноаха» — вірша, з якого починається перший маамар цієї тижневої глави Тори. У ньому Б-г порівнює Свою клятву Ізраїлю зі Своєю клятвою після Потопу. Тягар заробляння на прожиток — це також «води Ноаха», подібні до Потопу; але спершу Альтер Ребе запитує, для чого насправді був Потоп, адже його метою не було просто знищити злочестивих.

כי לזה לא הי' נצרך המבול מים כי ברגע אחת הי' [היה] נעשה.

адже для цього не був потрібен водний Потоп: це могло статися в одну мить.

Б-г міг знищити злочестивих миттєво; для самого лише знищення не був потрібен Потоп, що тривав цілий рік.

11 וכמ"ש בפרעה ותכחד⁴⁸ כו'. רק המבול הי' [היה] כדי לטהר העולם כי בתחלה ותמלא הארץ חמס⁴⁹ כו'.

Як написано про фараона: «I ти був би стертий із землі» тощо. Натомість Потоп мав очистити світ, адже спочатку «земля наповнилася насильством» тощо.

Це доводить, що Б-г може знищити миттєво: Він сказав фараонові, що міг би вразити його, і той одразу був би «стертий із землі». Отже, Потоп мав іншу мету: очистити світ, який «наповнився насильством».

שהם המשיכו קליפות כו'. שלזה הי' [היה] צריך לטהר העולם ע"י בחיי מים המטהרים והוא בחיי גשם גבורות גשמים שהוא מבחי' התהו שכשנמשך הגשמים בסדר והדרג' [והדרגה] הוא בחיי חסד ומצמיח זרעים כו'.

бо вони низвели кліпот (оболонки) тощо. Тому світ потрібно було очистити за допомогою очищувальних вод; це рівень дощу — «могутніх сил дощу», що походить від рівня Тогу. Адже коли дощі спускаються впорядковано й за ступенями, це рівень милості (Хесед), і він спричиняє проростання насіння тощо.

Гріхи того покоління низвели кліпот — сили приховування, — тому світ потребував очищення водою, як очищує міква. Альтер Ребе пов'язує це з дощем, який у молитвах називають «гевурот гешамім» — «могутні сили дощу». Звичайний дощ, що спадає у визначеному порядку, є Хесед і сприяє росту.

משא"כ המבול שהיו יורדים בגבורה היינו בהתגברות רב ובכח גדול שהוא מבחי עולם התהו חסד דתהו לטהר הארץ הוצרך להיות הארה מבחי עולם התהו שלמעלה מבחי תקון רק שהי' [שהיה] הארה רבה ועצומה בהתגברות רב מבחי התהו.

Інакше було з Потопом: [води] спадали з Гвурою, тобто з великою інтенсивністю й великою силою; це походить від рівня світу Тогу — від Хеседу Тогу. Щоб очистити землю, потрібне було світіння з рівня світу Тогу, вищого за рівень Тікун; однак це було велике й могутнє світіння, з надзвичайною інтенсивністю, з рівня Тогу.

Потоп ішов із Гвурою, тобто з приголомшливою інтенсивністю: це був Хесед Тогу — милість у необмеженій формі Тогу. Лише таке світло, вище за Тікун, могло очистити землю; його надзвичайна інтенсивність і зробила його руйнівним для тих, хто не міг його прийняти.

12 ולזה וימח את כל היקום⁵⁰ שלא היו ראויים לקבל. וזהו ויכסו ההרים חמש עשרה אמה⁵¹ כו'

Тому «Він стер усе існуюче», бо вони не були гідні отримати [його]. І ось [значення слів]: «І гори були вкриті... на п'ятнадцять ліктів» тощо.

Отже, Потоп «стер усе існуюче» не просто як покарання, а тому, що вони не могли прийняти настільки сильне світло. Води піднялися на п'ятнадцять ліктів над горами.

פי' הרים הוא כחי' תקון התכללות המדות כאברהם שקראו הר⁵² כו'. והטרדות ומחשבות עוה"ז מנפש הבהמית הם ג"כ מבחי' עולם התהו ונקי' מי נח כו':⁵³

«Гори» означають рівень Тікун (впорядкування), взаємне включення емоційних атрибутів (мідот), як у випадку з Авраамом, який назвав його «горою» тощо. І турботи та думки про цей світ, [які походять] від тваринної душі (нефеш габагаміт), також належать до рівня Світу Тогу (хаосу) і називаються «водами Ноаха» тощо.

«Гори» символізують Тікун — поєднання атрибутів, як сказано в Талмуді: Авраам назвав місце Храму «горою». Води Тогу піднялися над Тікуном. У людині турботи й думки про цей світ, що походять від тваринної душі, так само належать до Тогу; це «води Ноаха» в її житті.

13 וזהו ויאמר ה' לנח בא אתה⁵⁴ וכל ביתך אל התבה. תבה הוא בחי' צירופי אותיות

І ось [що означають слова]: «І сказав Б-г Ноаху: “Увійди ти й увесь твій дім до ковчега (тейви)”». Тейва — це рівень (бхіна) сполучень літер,

Б-г велить Ноаху увійти до тейви, ковчега. Єврейське слово «тейва» також означає «слово», тому Альтер Ребе тлумачить його як слова й сполучення літер молитви та Тори — сховище від потопу земних турбот.

כי נח הוא בחי' שבת כתר גומו וישבת ונח⁵⁵ כו'. ואין הפי' שביתה בעצם רק כאדם ששובת ממלאכתו.

адже Ноах — це бхіна Шабосу, як перекладає його Таргум: «i Він припинив» (вайшбот) — «i Він спочив» (венах) тощо. Але йдеться не про припинення як таке, а про те, як людина відпочиває від своєї праці.

Ім'я Ноах означає «спочинок», а Таргум передає відпочинок Б-га сьомого дня тим самим коренем, тож Ноах відповідає рівню Шабосу. Цей спочинок — не повне припинення діяльності, а такий, як відпочинок працівника від своєї праці: спочинок, що настає після зусиль.

14 וכמ"ש ונוח בחמשה עשר^{56.57} כו' שביתה אחר מלחמה כו' בחי' נח נייחא דרוחא ויש ב' בחינות נח ב'

בחי' שבת שבת תתאה ושבת עלאה יום שכולו שבת. ובחי' תפלה נק' ג"כ בחי' נח בחי' שבת.

I як написано: «I спочили п'ятнадцятого», тощо: спочинок після війни, тощо, рівень нах (спочинку), спокою духу (нейха де-руха). I є два рівні нах, два рівні Шабосу: нижній Шабос i вищий Шабос, «день, який увесь є Шабосом». I рівень молитви також називається рівнем нах, рівнем Шабосу.

Євреї Шушана «спочили п'ятнадцятого» після війни: це спочинок після боротьби, спокій духу. Є два такі «спочинки»: нижній Шабос, наш щотижневий Шабос, i вищий Шабос — майбутній «день, який увесь є Шабосом». Молитва також є «спочинком» i Шабосом, у якому підноситься праця тижня.

15 וכל תפלות החול מתעלים בשבת כי בשבת הוא עליות העולמות שכל ששת ימי המעשה הוא בירורי

רפי"ח נצוצין בחי' מלי' שיורדת בבי"ע ורגלי' [ורגליה] יורדות⁵⁸ כו'. ויש בזה עתים שונים כמו חצות לילה.

Усі молитви буднів підносяться у Шабат, адже у Шабат відбувається піднесення світів. Бо всі шість днів праці — це очищення 288 іскор, рівень царювання (Малхут), що спускається у [світи] творення (Брія), формування (Єцира) та дії (Асія), «її ноги спускаються» тощо. I в цьому є різні часи, наприклад опівночі.

Молитви буднів повністю підносяться у Шабат, коли підносяться всі світи. У Кабалі 288 іскор святості впали під час Розбиття посудин, i протягом шести робочих днів Малхут спускається у нижні світи, щоб очистити й зібрати їх, як сказано у Приповідях: «її ноги спускаються». Це очищення відбувається у визначені часи, наприклад опівночі — час Тікун хацот, опівнічного плачу за руйнуванням Храму та вигнанням Б-жественної присутності (Шехіни).

16 וכל וי ימי המעשה הוא בחיי השפעות ויאמר אלקים ⁵⁹ יהי אור כוי יהי רקיע. ⁶⁰ וכשבת מתעלים ביי

בבחי אציי בחיי תקון

Усі шість буднів — це рівень впливів висловів «І сказав Б-г: «Нехай буде світло» тощо, «Нехай буде небосхил». А в Шабат світи творення (Брія), формування (Єцира) та дії (Асія) підносяться до рівня світу еманації (Ацилут), рівня Тікун (виправлення),

Шість днів відповідають висловам творення: «Нехай буде світло», «Нехай буде небосхил» тощо, через які Б-жественний вплив поширюється у світи. У Шабат напрямок потоку змінюється: Брія, Єцира та Асія підносяться до Ацилуту, світу Тікун.

כי איהו וחיוהי חד ⁶¹ [איהו] וגרמוהי חד פיי חיוהי אורות וגרמוהי כלים הכל חד בהון

бо «Він і Його життєва сила — одне, Він і Його посудини — одне»; тобто хайогі («Його життєва сила») — це світла, а гармогі («Його посудини») — це посудини: усе в них єдине.

Тіккуней Зоар говорить про Ацилут, що Б-г єдиний зі Своєю «життєвою силою» та зі Своїми «посудинами». Альтер Ребе пояснює, що під ними маються на увазі світла й посудини (орот ве-келім): і ті, й ті в Ацилуті цілковито єдині з Б-гом.

וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה ⁶² שבבחי אציי בחיי גדולה וגבורה הם בבחי לך ומיוחדים בתכלית בחיי תקון.

І як сказано: «Тобі, Б-же, належать велич і могутність»: на рівні Ацилуту рівні величі й могутності перебувають на рівні «належить Тобі» та цілковито єдині — це рівень Тікун.

Це видно зі слів вірша: «Тобі, Б-же, належать велич і могутність»: в Ацилуті навіть протилежні атрибути милості (Хесед; тут — велич) і стриманості (Гвура; тут — могутність) належать «Тобі» — вони цілковито єдині з Б-гом і між собою; у цьому полягає сутність Тікун.

17 וכמו"כ [וכמו כן] בתפלה ג"כ כל המעשה אשר יעשה בכל יום במזון או אפיי [אפילו] ת"ת [תלמוד תורה]

מתעלה בתפלה ע"י אהבת בכל מאדך.

Так само й у молитві: усі справи, якими людина займається щодня, — пов'язані з їжею або навіть [13] вивченням Тори, — підносяться в молитві завдяки любові «всією своєю силою».

Молитва діє подібно до Шабату: усе, що людина робила протягом дня, — їла чи навіть вивчала Тору, — підноситься в молитві завдяки безмежній любові «всією своєю силою».

וזהו שבת תתאה שמתעלים ביי"ע בכח"י אצ"י. אך לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה יום שכולו שבת פ"י שיתעלה
כח"י אצ"י למעלה מעלה ולא

І це нижній Шабат, коли світи творення (Брія), формування (Єцира) та дії (Асія) підносяться до рівня світу еманції (Ацилут). Але у прийдешньому майбутньому буде «день, що весь є Шабатом», тобто рівень Ацилуту підноситиметься дедалі вище, і не

Це «нижній Шабат», який підносить нижні світи до Ацилуту. Майбутній «день, що весь є Шабатом», буде величнішим: сам Ацилут підніматиметься дедалі вище.

כמו עתה שאחר שבת נצרך להיות חול היינו שבח"י אצ"י מברר ביי"ע ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתעלה כח"י
אצ"י ולא יהי [יהיה] נצרך עוד לברר ביי"ע

так, як тепер, коли після Шабату неодмінно має бути будень, тобто рівень Ацилуту очищує світи Брія, Єцира та Асія; але у прийдешньому майбутньому рівень Ацилуту піднесеться, і більше не буде потреби очищувати світи Брія, Єцира та Асія,

Тоді цикл буднів і Шабату завершиться. Нині за кожним Шабатом настає будень, бо Ацилут має й далі очищувати нижні світи; у майбутньому це очищення буде завершене й більше не буде потрібне.

כי רוח הטומאה אעביר⁶³ ויבולע המות⁶⁴ כו' אשת חיל עט"ב [עטרת כעלה]⁶⁵ ונקבה תסוכב גבר⁶⁶
וכמבואר במ"א וד"ל [ודי למבין]:

бо «Я усуну дух нечистоти», і «Він поглине смерть» тощо; «Жінка доблесті — вінець свого чоловіка», і «жінка оточить чоловіка», як пояснено в іншому місці; і цього досить тому, хто розуміє.

Тоді Б-г «усуне дух нечистоти» й навіки «поглине смерть». Царювання (Малхут), «жінка доблесті», стане «вінцем свого чоловіка», піднісшись над емоційними атрибутами (Зеїр Анпін), і «жінка оточуватиме чоловіка». Альтер Ребе залишає докладне пояснення для іншого місця.

Багато вод не можуть загасити любов

18 וזהו פ"י הפסוק מים רבים⁶⁷ הם טרדות עוה"ז שהם מבחי' עולם התהו⁶⁸ ונהרות הם המחשבות שנמשכו כמי נהר דניידי ואזלי

I ось пояснення вірша: «Багато вод» — це клопоти цього світу, що походять зі світу Тоу; «а ріки» — це думки, які течуть, мов води ріки, що невпинно рухаються й линути далі,

Тепер Альтер Ребе тлумачить вірш із Пісні Пісень: «Багато вод не зможуть загасити любов, і ріки не затоплять її». «Багато вод» — це клопоти буденного життя, що походять із Тоу, того самого джерела, звідки походять описані вище «води Ноаха»; «ріки» — це потік думок, який породжують ці турботи й який безупинно тече.

כי בבחי' התהו יש ג"כ ב' בחי' מים ונהרות לא יוכלו לכבות את האהבה הבאה מכח נפש האלקית בהתגברות ועמך לא חפצתי⁶⁹ וכי:⁷⁰

бо у світі Тоу також є два аспекти — води й ріки; [але вони] «не зможуть загасити любов», що з великою силою походить від Б-жественної душі (нефеш елокіс): «а крім Тебе я нічого не бажаю» тощо.

У Тоу також є ці два аспекти — води й ріки. Проте вони не можуть загасити любов, яку з великою силою породжує Б-жественна душа, — любов, що промовляє до Б-га: «Крім Тебе я нічого не бажаю», тобто нічого, крім Самого Б-га.

19 אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו.⁷¹ פ"י ביתו הוא בחי' חכ' [חכמה] בחכמה יבנה בית.⁷² «Якби чоловік віддав усе багатство свого дому заради любові, це було б геть зневажене». Тобто «його дім» — це рівень мудрості (Хохма), [як сказано:] «Мудрістю будується дім».

Наступні слова Пісні говорять: якби чоловік віддав усе багатство свого дому заради любові, «це було б геть зневажене»; у буквальному розумінні любов не можна купити, але тут, як сказано в параграфі 23, саме багатство зневажає закоханий. Альтер Ребе тлумачить кожне слово: «його дім» — це Хохма, адже в Притчах сказано, що дім будується мудрістю.

הון ביתו הוא פנימיות כמ"ש בדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים⁷³ והוא בחינת טעמי התורה והוא בחינת ג"ע [גן עדן] העליון ותחתון ואורייתא מחכמה נפקת.^{74, 75}

«Багатство його дому» — це внутрішній вимір (пніміют), як сказано: «І знанням наповнюються кімнати всяким дорогоцінним і приємним багатством»; це рівень причин Тори, а також рівень вищого й нижнього Ган Едену (райського саду); і «Тора виходить із Хохми».

«Багатство його дому» — це внутрішній скарб мудрості: причини Тори, якими душі насолоджуються у нижньому й вищому Ган Едені; це є для них нагородою. Тора походить від Хохми, тож її причини — це «багатство» «дому» мудрості.

20 ואם יתן איש בחי' איש מלחמה⁷⁶ שלהיות בחינת חכמה להיות נהנין מזיו השכינה בבחי' השגה הוא רק בחי' זיו והארה בלבד והוא

«Якщо чоловік дасть» — рівень «мужа війни»: адже [здатність] мати рівень мудрості (Хохми), насолоджуватися сяйвом Б-жественної присутності (Шехіні) у формі осягнення — це лише рівень променя й самого лише відблиску; і це є

Слово «чоловік» (іш) у вірші нагадує вислів «Б-г — муж війни». Осягнення Б-га через мудрість — та насолода душ у Ган Едені (райському саду), які «наसолоджуються сяйвом Шехіні», — є лише променем Його світла.

ע"י בחי' איש מלחמה הוא רכוי הצמצומים עד שיוכל להיות בחינת חכמה זיו השכינה אבל בחי' אהבה הנ"ל ועמך לא חפצתי⁷⁷ כו'.

через рівень «мужа війни», що означає численні скорочення (цимцумім), доки не стане можливим рівень Хохми — сяйво Шехіні. Але рівень згаданої вище любові [це] «і крім Тебе я нічого не бажаю» тощо:

Цей промінь доходить до них через «мужа війни», тобто через численні скорочення (цимцумім), які зменшують світло, доки створені розуми не зможуть осягнути його як мудрість. Любов, описана вище, інша: «крім Тебе я нічого не бажаю».

שלא ע"מ [על מנת] לקבל פרס⁷⁸ היינו עוה"ב [עולם הבא] ג"ע [גן עדן] העליון וכו' כ"א ועמך למהותו ועצמותו ית' אליו ולא למדותיו.^{79, 80}

не заради отримання винагороди — тобто Майбутнього світу, вищого Ган Едену тощо, — а радше «Тобі» (ve-imexa), Його сутності й єству, благословенний Він: Йому, а не Його атрибутам.

Ця любов не прагне винагороди — навіть духовної винагороди Майбутнього світу чи вищого Ган Едену, — а лише сутності Самого Б-га. У класичному вислові: Йому, а не Його атрибутам.

21 ואיך יוכל למשוך בחי מהותו ועצמותו. הוא ע"י המצות כי תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תרי"ג עמודי אור גימט' [גימטריא] כתר.⁸²

Як же можна низвести рівень Його сутності й буття? Це можливо завдяки міцвот, адже 613 міцвот Тори та сім рабинських міцвот становлять 620 стовпів світла — числове значення вінця (Кетера).

Як людина може сягнути сутності Б-га, яка перевершує будь-яке світло? Завдяки міцвот. 613 заповідей Тори та сім рабинських заповідей разом становлять 620 — числове значення Кетера (числове значення літер слова «Кетер»: 20+400+200), вінця, що перебуває над мудрістю. Тому міцвот називаються «620 стовпами світла».

שכמו שהעמוד הוא מלמעלה למטה כמו"כ [כמו כן] המצות הם מבחי' גלגלתא בחי' כתר הממוצע בין מאציל לנאצלי' [לנאצלים] כי איך יכול למשוך ממהותו ועצמותו ית' למטה הוא ע"י המצות רמ"ח אברין דמלכא

Бо так само, як стовп [простягається] згори донизу, міцвот походять із рівня Г'ульгальта (черепа), рівня Кетера, який є посередником між Еманатором і еманованими. Адже як можна низвести [щось] униз з Його сутності й буття, благословенний Він? Це можливо завдяки міцвот — «248 членам Царя»,

Стовп простягається згори донизу; так само міцвот простягаються від Кетера, який називається Г'ульгальта — «черепом» найвищої конфігурації, — до нашого світу. Кетер є посередником між Б-гом і всім, що еманує від Нього. Міцвот називаються «членами Царя».

וכמ"ש וימינו תחבקני⁸³ כמשל החובק את האדם מחמת אהבת פנימיותו שהוא חכם ביותר וכדומה רק שאינו יכול לתפוס אותו כ"א

як написано: «І Його правиця обіймає мене» — подібно до того, хто обіймає людину з любові до її внутрішньої сутності, адже вона надзвичайно мудра тощо; але охопити її він може лише

Вірш «Його правиця обіймає мене» пояснюється притчею: людина любить великого мудреця за його внутрішню сутність — за його мудрість, — але не може безпосередньо обійняти його мудрість. Вона може обійняти лише тіло мудреця.

ע"י הגוף ואבריו כמו כן כביכול ע"י המצות רמ"ח פקודין יכולים להמשיך מהו"ע [מהותו ועצמותו] שהם רצונו ית'.

через тіло та його члени. Так само, так би мовити, завдяки міцвот — 248 заповідям — можна низвести Його сутність і буття, адже це Його воля, благословенний Він.

Обіймаючи тіло, людина обіймає всю людину. Так само міцвот є волею Б-га, Його «членами»; виконуючи їх, ми «обіймаємо» саму сутність Б-га, якої неможливо досягнути в інший спосіб.

22 וזהו לאשתאבא בגופא דמלכא⁸⁴ הוא בחי' המצות וזהו שאנו אומרים בקי"ש [בקריאת שמע] שמע ישראל⁸⁵ הוי"ה אלקינו יחוד או"י [אבא ואימא] תרין ריעין^{86, 87} כו' ה' אחד יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא].

І це означає «бути поглинутим у тілі Царя»: це рівень міцвот. І саме це ми промовляємо у Шма: «Слухай, Ізраїлю: Гавая — наш Б-г» — єднання Хохми й Біни (Абба та Імма), «двох товаришів» тощо; «Гавая — один» — єднання емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) і жіночого аспекту / Малхут (Нуква).

Зогар говорить про душу, яка «поглинається в тілі Царя»; за словами Альтер Ребе, це і є міцвот. Він зіставляє їх із єднаннями, описаними у Шма: «Гавая — наш Б-г» — це єднання Абба та Імми (Хохми й Біни), «двох товаришів», які ніколи не розлучаються; «Гавая — один» — це єднання Зеїр Анпіна й Нукви, емоційних атрибутів і Малхут.

בשכמל"י [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] יחודא תתאה וזהו הכל בחי' יחוד היינו כשנמשך למטה והיו לאחדים משא"כ מעשה המצות והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום.⁸⁸

«Благословенне ім'я слави Його царства навіки-віків» — нижче єднання (іхуда татаа). І все це — аспект єднання: коли його протягують униз, вони стають одним. Але виконання міцвот — інша річ: «І будуть ці слова, які Я (Анохі) заповідаю тобі сьогодні».

«Благословенне ім'я слави Його царства» — це нижче єднання, єдність Б-га всередині світу. Усі ці єднання описують Б-жественні рівні, коли вони сходять у світи. Міцвот — це щось більше: наступний вірш говорить: «ці слова, які Я тобі заповідаю».

אנכי הוא בחי' כתר⁸⁹ ע"י דכרת במ⁹⁰ כי בחי' הדבור בתורה הוא ג"כ מ"ע [מצות עשה].

Анохі — це рівень вінця (Кетер), через слова «і говоритимеш про них»; адже мовлення в Торі також є позитивною заповіддю.

«Я» (Анохі) у цьому вірші означає Кетер, який стоїть вище за всі рівні, що єднуються. Міцвот сягають цього рівня; і навіть промовляння слів Тори («і говоритимеш про них») саме по собі є позитивною заповіддю, а отже, також поєднує з Кетером.

23 וזהו אם יתן איש את כל הון ביתו⁹¹ בחינת ג"ע [גן עדן] העליון ותחתון בחי' חכמה טעמי התורה בוז יבוז לו

І це [значення слів]: «Якби людина віддала все багатство свого дому» — рівень верхнього й нижнього Ган Едену (райського саду), рівень мудрості (Хохма), раціональні підстави Тори, — «це було б геть зневажено»,

Підсумовуючи тлумачення вірша: «все багатство його дому» — це верхній і нижній Ган Еден, духовні багатства мудрості, закладеної в причинах Тори; а слова «це було б геть зневажено» означають, що любов зневажає це багатство.

שהוא רק בחי' זיו והארה בלבד אבל באהבה ועמך לא חפצתי⁹² כו'. שהוא אליו ולא למדותיו למהותו ועצמותו ית':

бо це лише рівень одного лиш променя й відблиску; але любов — «і крім Тебе я нічого не бажаю» тощо — спрямована до Нього, а не до Його атрибутів, до Його сутності й буття, благословенний Він.

Це багатство було б зневажене, бо та мудрість — лише промінь Б-жественного світла. Справжня любов промовляє: «крім Тебе я нічого не бажаю»; вона спрямована до самого Б-га, а не до Його атрибутів, — до самої Його сутності.

РОЗДІЛ 8 • 124-26

Маємо маленьку сестру

24 וזהו אחות לנו קטנה.⁹³ פ"י כי עתה נקרא זה דודי⁹⁴ כו' אבל כשמתעלה למעלה מעלה ע"י המצות במהותו ועצמותו נק' אחותי לשון ולא מאחין איחוי אלכסנדר.

І це [означає]: «Є в нас маленька сестра». Тобто тепер вона зветься «це мій коханий» тощо; але коли завдяки міцвот вона підноситься все вище й вище, до Його сутності й буття, її називають «моєю сестрою» (ахоті) — слово, пов'язане з висловами «не з'єднують» (меахін) і «александрійське з'єднання» (іхуй).

Наступний вірш «Є в нас маленька сестра» стосується єврейської душі та Малхут, Б-жественної присутності (Шехіни). Тепер її називають «це мій коханий» — так описуються стосунки двох. Коли завдяки міцвот вона підноситься до сутності Б-га, її називають «моєю сестрою» (ахоті); це слово Альтер Ребе пов'язує з талмудичними словами зі значенням «з'єднувати» (меахін, іхуй).

שהיו לאחדים ממש אשת חיל⁹⁵ עט"ב [עטרת בעלה] ושם נק' בחי' קטנה נקודה חדא.⁹⁶ כי כשמקבלת מבחינת חכמה נק' רבה אמונתך⁹⁷

Адже вони стають воістину одним: «доброчесна жінка — вінець свого чоловіка», і там вона зветься рівнем «маленької» — єдиною точкою. Бо коли вона отримує від рівня мудрості (Хохма), [це] зветься: «Велика Твоя вірність»,

Тоді вона воістину стає єдиною з Ним, як сказано: «доброчесна жінка — вінець свого чоловіка»: Малхут підноситься й стає вінцем. Там її називають «маленькою» — єдиною точкою. Коли вона отримує від Хохми, її називають «великою».

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אימתי גדול⁹⁸ כשהוא בעיר אלקינו^{99, 100} היינו שיש השפעות והמשכות רבים משא"כ כשיתעלה בחיי מלי למעלה מעלה להיות עט"ב [עטרת בעלה] אז היא בחיי נקודה חדא

i, як сказали наші благословенної пам'яті мудреці: «Коли Він великий? Коли Він у місті нашого Б-га», — тобто коли є численні впливи й потоки; але не так, коли рівень Малхут піднесеться все вище й вище, щоб стати «вінцем свого чоловіка»: тоді вона є рівнем єдиної точки.

Так Зоар тлумачить слова «великий Б-г... у місті нашого Б-га»: Б-г називається «великим», коли Малхут («місто») сповнена численних потоків впливу. Але коли Малхут підноситься, щоб стати вінцем, вона стискається до єдиної точки.

(וע' ברע"מ [ברע"א מהימנא] פ' תרומה דף קנ"ח ע"א ואיהי עטרה על רישיה מסטרא דסגולתא)¹⁰¹ וכידוע שנקודה אחת עליונה¹⁰² כולל כל בחי התחתונה כמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] רגלי החיות¹⁰³ כנגד כולם שוקי החיות כו':

(Див. також Раая Мегемна, розділ Трума, folio 158a: «I вона — вінець на Його голові, з боку сеголти [знака кантиляції]»). I, як відомо, одна вища точка містить у собі всі нижчі рівні, як сказали наші благословенної пам'яті мудреці: «Ступні Хайос [ангелів Колісниці] відповідають усім їм; ноги Хайос тощо».

Зоар (Раая Мегемна) описує Малхут як вінець на голові, з боку сеголти. Вища точка, хоч і мала, містить у собі все нижче, як сказано в Талмуді: ступні Хайос (ангелів Колісниці) дорівнюють усьому, що під ними. Отже, «маленька» точка містить у собі все.

25 ושדים אין לה.¹⁰⁴ פ"י שעתה נמשך ונשפע למטה בהיכלות דבי"ע ומלכותו בכל משלה¹⁰⁵ משא"כ למעלה איידי דטריד למיבלע לא פליט¹⁰⁶ אינו נמשך ונשפע כלל:

«I грудей у неї немає». Це означає, що нині [потік] низводиться й передається вниз, до чертогів світу творення (Брія), світу формування (Єцира) та світу дії (Асія), і «Його царювання па-нує над усім»; але нагорі це не так: «коли зайнятий поглинанням, нічого не виділяє» — він зовсім не низводиться й не передається.

«У неї немає грудей»: груди дають молоко, тому вони символізують передачу впливу. Тепер царювання (Малхут) живить світи, посилаючи життєву силу до чертогів Брії, Єцири й Асії. Але, підносячись угору, вона цілком поглинута отриманням від сутності Б-га й нічого не віддає — як сказано в талмудичному вислові: «коли зайнятий поглинанням, нічого не виділяє».

26 מה נעשה לאחותינו¹⁰⁷ ביום שידובר בה פ"י כי למטה וידבר ה' כו' דבר מלך שלטון¹⁰⁸

«Що зробимо для нашої сестри того дня, коли в ній мовитиметься?» Тобто внизу [це] «І говорив Б-г...» тощо, «слово царя має владу»,

Вірш продовжується: «Що зробимо для нашої сестри того дня, коли в ній мовитиметься?» Унизу мовлення Б-га панує й творить: «І говорив Б-г...» і «слово царя має владу». Малхут пов'язана з мовленням.

היינו שבח"י הדבור פרצוף בפ"ע [בפני עצמו] מנהיג וממשיך לזולתו משא"כ למעלה שידובר בה בח"י

נפעל שהדבור אינו בפ"ע [בפני עצמו] רק בה שאינו נמשך למטה:¹⁰⁹

тобто рівень мовлення є самостійним парцуфом (структурою), який керує й передає вниз іншим; угорі ж «у ній мовитиметься» — це пасивний рівень, де мовлення не існує окремо, а є лише «в ній», бо воно не спускається вниз.

У цьому нижньому стані мовлення є окремим «парцуфом» (структурою), який керує світами й дає іншим. Угорі у вірші сказано, що «в ній мовитиметься» (едубар ба, буквально «мовиться в ній»); це пасивна форма: мовлення не існує окремо, а перебуває всередині неї й не спускається вниз. Маамар завершується цим образом Малхут, цілковито єдиної з Б-гом.

В АВОДІ

Людина, занурена весь день у ділові справи, має під час молитви розмірковувати про те, що весь достаток, за яким вона женеться, — лише слабкий промінь царювання Б-га. Це пробуджує сиру силу тваринної душі й перетворює її на палку любов, яка прагне лише Б-га, «усією своєю міццю», підносить усю діяльність дня й знаходить вираження у міцвот.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому в маамарі сказано, що Гвура означає не стримування світла, а його інтенсивність, і як це пояснює, чому світ не міг би існувати, якби в ньому був лише суд?
2. У якому сенсі тварини й тваринна душа у своєму корені вищі за людину, але в теперішньому порядку нижчі за неї?
3. Як роздуми про ланцюг посередників, завдяки яким людина отримує щоденний хліб, можуть привести до любові до сутності Б-га, а не до зневіри?
4. Чому навіть насолода Ган Еден «цілковито зневажається» поруч із любов'ю, що промовляє: «окрім Тебе, я нічого не прагну»?
5. Чого навчає про роль міцвот притча про те, як обіймають мудреця через його тіло?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ביאור על הנ"ל

У примітці згадано інший запис (ганаха) цього самого маамара, зроблений рабі Пінхасом і надрукований із глосами. У кількох наступних примітках його формулювання порівнюються з нашим текстом.

ПРИМІТКА КЕНОТ

עוד הנחה בספר הנחות הר"פ ע' נח עם הגהות וכו'. אוה"ת בראשית כרך ג תרכ, ב (נדפס גם בלקו"ת לגי פרשיות).

АБЗАЦ 2

2 יהיה במדריגה גבוהה

У записі рабі Пінхаса тут сказано «може бути піднесенням дедалі вище» замість «буде на високому рівні». Це підкреслює, що молитва ділової людини може піднятися вище від свого початкового рівня.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בהנחת הר"פ: יכול להיות הגבה למעלה מעלה.

3 בכל מאדך

Шма заповідає любити Б-га «усім серцем своїм, усією душею своєю і всією міццю своєю». Алтер Ребе тлумачить слова «усією міццю своєю» (меодеха) як любов без меж, якої душа може досягти лише після свого сходження вниз.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה' יי' אלהיך

ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 טוב זה מלאך חיים

У попередньому маамарі наведено той самий Мідраш: саме через протилежне — темряву нефеш габагаміт — людина досягає любові «усією своєю міццю», яка справді не має меж. Там також сказано, що корінь нефеш габагаміт належить до «царів, які царювали» в Тогу, розташований вище за корінь Б-жественної душі, а сама вона впала лише через Розбиття посудин.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל ט, א. ענין זה ליתא בהנחת הר"פ.

5 טוב זה מלאך חיים מאד זה מה"מ

У Мідраші слова «і ось, було дуже добре» наприкінці творіння тлумачаться так: «добре» — це ангел життя, а «дуже» — ангел смерті. Алтер Ребе використовує це, щоб показати: саме «дуже» (меод) — сила, що походить

від протилежності святості, — уможлиблює безмежну любов.

בראשית א':ל"א Genesis 1:31

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי:

And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was very good. And there was evening and there was morning, the sixth day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 במקום שבע"ת עומדים

Примітка відсилає читача до примітки Ребе щодо цього вчення про місце баалей тшува: її надруковано в тому томі й передруковано в інших виданнях.

ברכות ל"ד Berakhot 34a

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות ל"ד, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים ה'תש"ט ע' 183. ונעתק בכ"מ.

7 במקום שבע"ת עומדין צדיקים כו'

Рабі Абагу вчить, що там, де стоять баалей тшува [ti, хто повернулися до B-ga], не можуть стояти навіть цілком праведні. Алтер Ребе пояснює, що їхня перевага полягає в додатковій силі, яка виникає завдяки подоланню тваринної душі (нефеш габагаміт).

ברכות ל"ד ב:כ"ב-ג' Berakhot 34b:22-23

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבצלי תשובה עומדין — צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקָרֹב". "לְרַחוּק" פְּרִישָׁא, וְהָדָר "לְקָרֹב". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָהּ: מֵאֵי "רַחוּק" — שְׁהָיָה רַחוּק מִדְּבַר עֲבִירָה מְעִיקָרָא. וּמֵאֵי "קָרֹב" — שְׁהָיָה קָרֹב לְדְבַר עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְּׁתָּא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d]" first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and what ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

8 ביאור על הנ"ל

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Or HaTorah.

ПРИМІТКА КЕНОТ

עוד הנחה בספר הנחות הר"פ ע' נח עם הגהות וכו'. אוה"ת בראשית כרך ג תרכ, ב (נדפס גם בלקו"ת לגי פרשיות).

АБЗАЦ 3

9

ואלה המלכים אשר מלכו

Тора вводить царів Едома, «які царювали в землі Едома, перш ніж зацарював будь-який цар над дітьми Ізраїлю». У кабалі це сфери духовного прояву (сфірот) Tury; Alter Rebbe використовує цей вірш, щоб показати, що Tury передує Тікун і стоїть вище за нього.

בראשית ל"ו:31 ל"ו:31

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית לו, לא.

10

У примітці Kehot I Chronicles 1:43 вказано як джерело цих слів.

דברי הימים א' מ"ג:1

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל בְּלֶעֱבֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה:

Now these are the kings that reigned in the land of Edom, before their reigned any king over the children of Israel: Bela the son of Beor; and the name of his city was Dinhabah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11

א"י במדרש בתחלה עלה במחשבה

Мідраш говорить, що спершу Б-г задумав створити світ за атрибутом суду, але побачив, що світ не зможе встояти, і додав до нього атрибут милосердя. Alter Rebbe тлумачить це як перехід від Tury до Tikun.

בראשית רבה י"ב:ט"ו

תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה 5:1 Tanya, Sha'ar HaYichud

וְהָנָה, עַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבָרְכָה: "בְּתַחֲלָה עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְבָרֹא אֶת הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַדִּין, רָאָה שְׂאֵין הָעוֹלָם מְתָקִים - שֶׁתֵּהָ בּוֹ מִדַּת רַחֲמִים", דִּהְיִינוּ, הַתְּגַלּוּת אֱלֹהוּת עַל יְדֵי צְדִיקִים וְאוֹתוֹת וּמוֹפְתִים שְׂבֻתוֹרָה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"ר יב, טו. ראה פרש"י בראשית א, א. אוה"ת בראשית כרך ג תקטז, א. תניא ח"ב פ"ה.

12

בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד

Раші в коментарі до першого вірша Тори наводить це вчення, пояснюючи, чому в оповіді про створення вжито Ім'я Б-га (Елокім) — суд, а згодом додано Ім'я Б-га (Гавая) — милосердя.

רש"י על בראשית א:1 Rashi on Genesis

13

ואין הפי' כמו שהעולם סוברין

Уривок цього маамару, починаючи звідси, наведено в Ор га-Тора разом із коментарями Цемах Цедека, у його

обговоренні царів Едому в тижневій главі Ваїшлах.

ПРИМІТКА КЕНОТ

קטע מובא באוה"ת וישלח כרך ב ע' רנ, ב עם הגהות.

14

לך ה' הגדולה והגבורה

У благословенні Давида названо велич і могутність серед атрибутів Б-га. Alter Rebbe наводить його, щоб довести, що стриманість (Гвура) є одним із власних життєдайних атрибутів Б-га — однією зі сфірот світу еманції (Ацилут).

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:11

לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"ל בשמים ובאֶרֶץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15

Тора забороняє їсти кров, «бо кров — це душа». Alter Rebbe використовує цей вірш, щоб показати, що кров, пов'язана з Гвурою, є головним носієм життя.

Deuteronomy 12:23 דברים י"ב:כ"ג

רק חֹזֵק לְבַלְתִּי אֲכַל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא-תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם-הַבָּשָׂר:

Only be steadfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16

משא"כ בחי' גבורה . . בהתגברות רב למאוד

Ребе пише там, що сказане в цьому уривку про Гвуру стосується Гвури світу Ацилут — Гвури як Б-жественної властивості, до того, як вона сходить униз і стає судом.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בלקו"ש ח"ל ע' 108 כי שמש"כ כאן "שהכוונה לגבורה דאצילות" ע"ש בשולי הגליון.

17

גבורה לשון תגבורת . . למטה נעשה בחי' דין

У записі рабі Пінхаса це пояснено докладніше: оскільки потік сходить з інтенсивністю, є місця, не придатні для його прийняття, тоді як прохолодний потік Хеседа може прийняти навіть той, хто негідний. Тому, коли світла виявилися з інтенсивністю, посудини були надто малими, щоб утримати їх; а оскільки кожна властивість являла собою надмірне розкриття самої себе, її неможливо було поєднати з протилежною властивістю, і кожна залишалася окремо.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בהנחת הר"פ מבואר יותר הענין וז"ל: "מאחר שבא בתגבורות יש מקום שאין ראוי לקבלם. משא"כ בחי' החדש כשבא השפעה בקרירות יכול לקבלם אף שאין ראוי ולכן כשבא השפעה בתגבורות גילוי אורות הי' הכלים קטן מהכיל גם מחמת שהי' המדה בתגבורות לא הי' יכול ליכלל דבר והיפוכו יחד מאחר שכל מדה הי' ברבוי אור התגלות מדה ההיא לכן הי' כל מדה בפ"ע". ראה סה"מ תקס"ב ע' ד. אור התורה דברים ע' ב'קלא. דברים כרך ו ד"ה תקעו סעי' ד. ושם נתבאר עד"מ ההפרש בין חי' ובין בהמה שהחי'

להיותה מבחי גבורות יש בה חיות יותר וזריות כ"י רק מ"מ בהשתלשלות למטה הרי החיות דורסים ומוזיקים כ"י, וזהו כענין הנ"ל שמוה נעשה בחי דין למטה כ"י.

18 שלכן נק' י"ס בעולם התהו בשם מלכים

У примітці наведено обговорення Мітелер Ребе про те, чому сфери світу Тору називаються «царями».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תורת חיים פ' בראשית ט, א. המשך תערי"ב ח"א פרק רלו.

АБЗАЦ 4

19 ועפ"י הקבלה מבואר שבחי התהו הוא ריבוי האור ומיעוט כלים

За приміткою, там Мітелер Ребе наводить дві притчі, які доповнюють це пояснення Тору як великої кількості світла й малої кількості посудин.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ח שער התיקון פ"ה, שער המלכים פ"א ופרק ב. וראה במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרנט ב' משלים ע"ז.

20 והוא בחי רבוי כלים ומיעוט האור

Примітка відсилає до пізнішого маамара в Тора Ор, де також розглядається Тікун як велика кількість посудин і мала кількість світла.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ח שער התיקון פ"ה. ראה גם לקמן קיד, ב. וראה בסה"מ תרל"ג כרך א ע' קל. אוה"ת פ' נשא ע' רפד. פ' פנחס ע' אריג.

21 Мишна перелічує десять поколінь від Ноаха до Авраама, щоб показати, наскільки терплячий Б-г: усі вони гнівили Його, аж поки не прийшов Авраам. Альтер Ребе наводить це як приклад Тікуну [виправлення], коли така властивість, як гнів, не проявляється з надмірною силою.

משנה אבות ה':ב'2 Pirkei Avot

עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מקעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מקעיסין ובאין, עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם:

[There were] ten generations from Adam to Noah, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until He brought upon them the waters of the flood. [There were] ten generations from Noah to Abraham, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until Abraham, came and received the reward of all of them.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

22 Писню пісень приписують Шломо. Альтер Ребе згадує, що її було складено під час спорудження Храму, як свідчення радості, якої не знали від часу створення світу.

Song of Songs 1:1 א' שיר השירים

שיר השירים אשר לשלמה:

THE song of songs, which is Solomon's.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 ב-ג говорить Еремїи, що Єрусалим викликав Його гнів від дня свого спорудження. Альтер Ребе зіставляє це з радістю освячення Храму, щоб показати дві протилежності в одну мить.

Jeremiah 32:31 א'י:ב' רמיהו

כי על-אפי ועל-חמתי היתה לי העיר הזאת למן-היום אשר בנו אותה ועד היום הזה להסירה מעל פני:

For this city hath been to Me a provocation of Mine anger and of My fury from the day that they built it even unto this day, that I should remove it from before My face;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 Під час освячення Храму хмара Б-жої слави наповнила Храм, тож священники не могли стояти при служінні. Альтер Ребе наводить це як виявлення Б-жественної присутності (Шехіна) внизу та як мить великої радості.

I Kings 8:11 א'י:י"א מלכים

ולא-יכלו הכהנים לעמד לשרת מפני הענן כי-מלא כבוד-ה' את-בית ה' so that the priests could not stand to minister by reason of the cloud; for the glory of the L-RD filled the house of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 5

25 כמבואר בתניא

У розділі 3 «Танії» пояснюється, що Б-жественна душа (нефеш елокіс) складається з десяти сил, що відповідають десяти сферам духовного прояву (сфірот): інтелекту (мудрість (Хохма), розуміння (Біна), знання (Даат)) та емоцій (любові, трепету й решти). Саме це означає, що душа «містить усі атрибути».

ПРИМІТКА КЕНОТ

פ' ג. וכ"ה בהנחת הר"פ, אבל בכור 1824: כמבואר בלק"א.

26 מיכאל הוא רק בחי אהבה

У примітці «Кегот» цитує Зогар, де Міхаель названий ангелом правого боку, любові й милосердя. Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що кожен ангел особлює лише одну властивість.

Zohar III, 118b א'י:ג קיה, בב

Tikkunei Zohar, Tikkun 70 - 125b:1 תקוני תיקון

רשימו דלהון חנור, ווי לון לאלין דמכחישין דיוקניהון לעילא, כא'לו מכחישין סדרי בראשית, וכאלו ממעטין את הדמות, דאיהו שיעור קומה דלעילא, דאלין דשרטוטיהון אריכין, וקומה דלהון ואכרים דלהון, צריכין למתור מארי דחסד, אריכין דרונגא, מארי דרחימו, ההוא דאתמר בקה (ישעיה מא ח) ורע אברהם אוהבי.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"ג קיה, ב. ת"ז תי ע'.

27

שו"ה מאד — שר של . . אש

У цьому рукописі немає слів від «дуже» до «князь води, князь вогню».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכור 1824 ליתא.

28

У видінні Єзекиїля про Колісницю кожна істота має обличчя людини, лева праворуч, вола ліворуч і орла. Альтер Ребе виводить ці обличчя від ангельських таборів, кожен з яких уособлює лише одну властивість і має коріння у світі Tohu.

יחזקאל א':10 Ezekiel

וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פָּנֵי אָדָם וּפָנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיָּמִין לְאַרְבַּעָתָם וּפָנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאֵל לְאַרְבַּעָתָם וּפָנֵי־נֶשֶׁךְ לְאַרְבַּעָתָם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 6

29

ג' שותפין באדם

Талмуд навчає, що в людини є трое співучасників: батько, мати і Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), Який дає душу. Альтер Ребе використовує це, щоб розрізнити людську душу та життя тварин.

נדה ל"א א:9 Niddah 31a

תנו רבנן: שלשה שותפין יש באדם — הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו. אביו מזריע הלובן, שממנו עצמות, וגידים, וצפרנים, ומוח שבראשו, ולובן שבעין. אמו מזרעת אדם, שממנו עור, ובשר, ושערות, ושחור שבעין. והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח, ונשמה, וקלסתר פנים, וראיית העין, ושמיצת האוזן, ודבור פה, והלוד רגלים, ובינה, והשכל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

קידושין ל"ב כ"א:30 Kiddushin 30b

וכן בדיו, ששלשתי שותפין בו. תנו רבנן: שלשה שותפין הן באדם: הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו. בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם, וכבדוני.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

נדה לא, א. קידושין ל, ב. בלקו"ת שה"ש כה, ג שכי"ה גם בבהמה רק שבאדם הקב"ה נותן בו נשמה שהיא חלק אלוהה ממש. ובסה"מ תרל"ב ח"ב ע' תעא וע' תעז מבאר, איך הם שותפים. ומבאר שזהו מצד בחירה שיש באו"א.

30

והיות נפש הבהמות ועופות

У рукописі читаємо: «тоді як життєва сила тваринної душі та птахів», — це виразно підкреслює протиставлення людській душі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכור 1824: משא"כ חיות נפש הבהמית ועופות.

31

אחור וקדם צרתני

Псалмоспівець каже: «Позаду й попереду Ти сформував мене». Альтер Ребе розуміє ці слова як вказівку на подвійне становище людини: вона вища за тварин у порядку Tikun і нижча за них у їхньому корені в Tohu.

Psalms 139:5 תהילים קל"ט:ה

אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה:

Thou hast hemmed me in behind and before, And laid Thy hand upon me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קלט, ה.

32

לפני מלך מלך

Царі Едому царювали «перш ніж зацарював якийсь цар над синами Ізраїлю». Альтер Ребе знову використовує цей вислів, щоб помістити корінь тварин у Tohu, до Tikun.

בראשית ל"ו:31 Genesis

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדם לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 7

33

והאי דלא אמינא לך

Рава пояснює, що напередодні ввечері він не висловив галахічного рішення, бо ще не їв м'яса вола. Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що м'ясо додає людині сили та інтелекту.

בבא קמא ע"ב א:4-1 Bava Kamma 72a

דלא אכלי בשרא דתורא. ואלא מאי שניא רישא ומאי שניא סיפא? אמר לקה: רישא קרינא בקה "ויטבח" כולו באיסורא, סיפא לא קרינא בקה "ויטבח" כולו באיסורא. השוחט ונמצאת טריפה וכו'. אמר לקה רב חביבי מחוונא לרב אשי: שמע מינה, אינה לשחיטה אלא לבסוף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"ק עב, א.

34

ויין ישמח לבב אנוש

Псалмоспівець прославляє вино, що звеселяє серце людини. Це ще один приклад того, як щось нижче надає людині сили.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

ויין ישמח לבב-אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב-אנוש יסעד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קד, טו.

35

У примітці Kehot Daniel 7:5 вказано як джерело цих

слів.

דניאל 7:5 ח"ו:

וְאֵרָא חַיּוֹת אֲחֵרִי תְנִינָה דְמִיָּה לְדָב וְלִשְׁטָרְחָד הִקְמַת וְתֵלַת עֲלֵצִין בְּפִמָּה
בין שנה וכן אֲמַרִין לָהּ קוֹמִי אֲכָלִי בֶּשֶׂר שְׂגִיָּא:

And behold another beast, a second, like to a bear, and it raised up itself on one side, and it had three ribs in its mouth between its teeth; and it was said thus unto it: 'Arise, devour much flesh.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 8

36

אין לך עשב

У примітці сказано, що джерело цього Мідрашу наведено там. У тому уривку Малхут Б-га описано як «серце», звідки життєва сила надходить до Брія, Єцира та Асія, а пробудження знизу знову підноситься до неї; тут описано той самий ланцюг Малхут і нижніх світів.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל ח, ד.

37

אין לך עשב למטה שאין לו מזל

Мідраш навчає, що кожна травинка має на небесах мазаль [небесний духовний вплив], який ב'ע יי й наказує їй рости. Альтер Ребе використовує це, щоб простежити довгий ланцюг посередників, через яких людині надходить прожиток.

Берешит Рба 10:6 ח"ו:

בר סירא אמר: אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת. אמר רבי סימון: אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע, שמכה אותו ואומר לו גדל, הדא הוא דכתיב (שם לח): הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגוי. לשון שוטר (שם י). התקשר מעדנות כימה, או מושכות כסיל תפתח. רבי חנינא בר פפא ור' סימון אמר: כימה מעדנת את הפירות, וכסיל מושך בין קשר לקשר. הדא הוא דכתיב (שם): התוציא מזרות בעתו ועיש על בניה תנחם. רבי תנחום בר חייה ...

Bar Sira said: G-d produced drugs from the earth with which the physician heals the wound, and with which the pharmacist mixes his compounds.38:4. Rabbi Simon said: There is not a single blade of grass that does not have a constellation in the firmament that strikes it and says to it: 'Grow.' That is what is written: "Do you know the rules of the heavens? Will you establish its dominion [mishtar] on earth?" (Job 38:33). It is an expression of being in charge [shoter]. "Will you tie the chains of ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

38

מלכותך מכ"ע

«Твое царювання — царювання над усіма світами». Альтер Ребе наводить це як доказ того, що царювання (Малхут) є джерелом життєвої сили для всіх світів.

תהילים 145:13 ח"ו:

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כְּלֵי־עֲלָמִים וּמִמְשָׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יג.

39

מאמר ר' עקיבא

Примітка відсилає до двох пізніших маамарів Тора Ор, у яких також пояснюються слова раби Аківи.

ПРИМІТКА КЕНОТ

סוף מכות. ראה לקמן ר"פ בשלה ור"פ תצוה. תו"ח שמות ע' שמו.

40

אם לעובדי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ

Наприкінці трактату Makkos рабі Аківа втішає своїх товаришів: якщо Б-г дарує таке благо тим, хто чинить усупереч Його волі, то тим більше — тим, хто виконує Його волю. Альтер Ребе тлумачить це як протиставлення зовнішнього променя світла Б-га та Його сутності.

מכות כ"ד ב:א'-ב:1-2 מכות

בָּאֵשׁ, וְלֹא נִבְכָּהָ? אָמַר לָהֶן: לָכֵן אֲנִי מַצְחֵק, וְמָה לְעוֹבְדֵי רִצּוֹנוֹ כֹּה, לְעוֹשֵׁי רִצּוֹנוֹ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. שׁוֹב פַּעַם אַחַת הָיוּ עוֹלִין לִירוּשָׁלָּיִם, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר הַצּוֹפִים קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר הַבֵּית רָאוּ שׁוֹעַל שֶׁצָּא מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים, הִתְחִילוּ הֵן בּוֹכִין וְרַבִּי עֲקִיבָא מַצְחֵק. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה אַתָּה מַצְחֵק? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם בּוֹכִים? אָמְרוּ לוֹ: מִקּוֹם שֶׁכְּתוּב בּוֹ "וַהֲרָה הַקָּרֵב יוֹמָת", וְעַכְשָׁיו שׁוֹעַלִים הֵלְכוּ בּוֹ, וְלֹא נִבְכָּהָ?!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

41

הודו על ארץ ושמים

«Його велич — над землею й небом». Альтер Ребе тлумачить «велич» як зовнішнє сяйво, що наповнює світи й охоплює їх.

תהילים קמ"ח:13 ח"ו:

יְהִלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יג.

42

לבני ישראל עם קרובו

У наступному вірші йдеться про «синів Ізраїлю, народ, близький до Нього». Альтер Ребе тлумачить це як вказівку на близькість Ізраїлю до сутності Б-га, понад Його зовнішнє сяйво.

תהילים קמ"ח:14 ח"ו:

וַיָּרִם קֶרֶן לְעֹמֹד תְּהִלָּה לְכָל־חַסִּידָיו לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עִם קְרֹבּוֹ הַלְלוּ־קָה:

And He hath lifted up a horn for His people, A praise for all His saints, Even for the children of Israel, a people near unto Him. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי

Асаф проголошує у псалмі, що не бажає нічого ні на небі, ні на землі, крім Б-га. Альтер Ребе використовує

це як приклад любові, що прагне самого Б-га.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־תִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 44** Koheles показує, що мудрість переважає безумство «так само, як світло переважає темряву». Хасидус [учення хасидизму] тлумачить це як особливе світло, що походить із самої темряви, і застосовує це тут до любові, що походить від тваринної душі (нефеш габагаміт).

Ecclesiastes 2:13 קהלת ב':י"ג

וְרָאִיתִי אֲנִי שֵׁשׁ יָתְרוֹן לְחֵכְמָה מִן־הַסִּכְלוֹת כִּי־תָרוֹן הָאוֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ:

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excelleth darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 9

- 45** «Б-г утвердив Свій престол на небесах, і Його царювання панує над усім». Альтер Ребе використовує цей вислів у значенні «Цар світу» — влада Б-га над творінням.

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בַּשָּׁמַיִם הִכִּין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשֻׁלָּה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 46** לשון באשרי
Коли народився Ашер, Леа сказала: «У моему щасті (бе-ошрі), адже дочки називатимуть мене щасливою». Альтер Ребе використовує це, щоб витлумачити слово ашер у благословенні як насолоду.

Genesis 30:13 בראשית ל':י"ג

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ל, יג.

АБЗАЦ 10

- 47** כי מי נח זאת לי
Б-г обіцяє: як Я поклявся, що води Ноаха більше ніколи не вкриють землю, так клянусь не гніватися на тебе. Вірш із першого маамару цієї парші, де води прочитуються як води мирських турбот.

Isaiah 54:9 ישעיהו נ"ד:ט

כִּי־מִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְר מִי־נֹחַ עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֹּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצֵף עָלֶיךָ וּמִגְעָרֶךָ:

For this is as the waters of Noah unto Me; for as I have sworn that the waters of Noah should no more go over the earth, so have I sworn that I would not be wroth with thee, nor rebuke thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נד, ט.

АБЗАЦ 11

- 48** וכמ"ש בפרעה ותכחד

Б-г каже фараонові, що міг би вразити його та його народ мором, і фараон був би стертий із землі. Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що для знищення нечестивців не потрібен потоп.

Exodus 9:15 שמות ט':ט"ו

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות ט, טו.

- 49** ותמלא הארץ חמס

Перед Потопом «земля була сповнена насильства». Альтер Ребе пояснює, що це притягнуло вниз кліпот (оболонки), які Потоп прийшов очистити.

Genesis 6:11 בראשית ו':יא

וַתִּשָּׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹקִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חֲמָס:

And the earth was corrupt before G-d, and the earth was filled with violence.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 12

- 50** וימח את כל היקום

Потоп знищив кожен живу істоту на землі. Альтер Ребе пояснює, що вони не могли прийняти надзвичайно сильне світло Потопу.

Genesis 7:23 בראשית ז':כ"ג

וַיִּמַח אֶת־כָּל־הַיְּקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ וַיִּשְׁאֶר אֲדָמָה וְאֶשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה:

And He blotted out every living substance which was upon the face of the ground, both man, and cattle, and creeping thing, and fowl of the heaven; and they were blotted out from the earth; and Noah only was left, and they that were with him in the ark.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 51** ויכסו ההרים חמש עשרה אמה

Води піднялися на п'ятнадцять ліктів і вкрили гори. Альтер Ребе тлумачить гори як Тікун, над яким піднялися води Тогу.

Genesis 7:20 בראשית ז':כ'

חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְּמַעְלָה גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ הַהָרִים:

Fifteen cubits upward did the waters prevail; and the mountains were covered.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 52** כאברהם שקראו הר

Талмуд каже, що Авраам назвав місце Храму горою («на горі буде видно Б-га»). Альтер Ребе використовує це, щоб пов'язати «гору» з Авраамом і Тікуном.

Pesachim 88a:4 פסחים פ"ח א:ד

אֵלָּא, לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁכָּתוּב בּוֹ "הָר", שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר יֵאָמַר הַיּוֹם בְּהָר הַזֶּה יִרְאֶה", וְלֹא כִּי־צִחַק שֶׁכָּתוּב בּוֹ "שְׂדֵה", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ

בשדה", אלא כיעקב שקראו "בית", שנאמר: "ויקרא את שם המקום
ההוא בית אל".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
ПРИМІТКА КЕНОТ

פסחים פה, א.

53 ותמלא . . וימח . . ויכסו

Наведені тут слова цитують Genesis 6:11; уривок пода-
но нижче.

בראשית ו:א"י: Genesis 6:11

ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס:

And the earth was corrupt before G-d, and the earth was
filled with violence.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ו, יא. ז, כג. יט, כ.

АБЗАЦ 13

54 ויאמר ה' לנח בא אתה

Б-г наказує Ноаху увійти до ковчега разом зі своїми до-
мочадцями. Альтер Ребе тлумачить ковчег (тейва) як
слова молитви.

בראשית ז:א"י: Genesis 7:1

ויאמר ה' לנח בא-אתה וכל-ביתך אליה-תבך כי-אתי צדיק לפני
בדור הזה:

And the L-RD said unto Noah: 'Come thou and all thy house
into the ark; for thee have I seen righteous before Me in this
generation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ז, א.

55 כתרגומו וישבת נח

Сьомого дня Б-г «припинив» усю Свою працю. Альтер
Ребе цитує Таргум до цього вірша, де це слово переда-
но коренем імені Ноах (спочинок).

בראשית ב:ב"י: Genesis 2:2

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ב, ב ועוד.

АБЗАЦ 14

56 ונוח בחמשה עשר

Наведені тут слова цитують Esther 9:17; уривок подано
нижче.

אסתר ט:י"ז: Esther 9:17

ביום-שלושה עשר לחדש אדר ונוח בארבעה עשר בו ועשה אתו יום
משנה ושמחה:

on the thirteenth day of the month Adar, and on the four-
teenth day of the same they rested, and made it a day of
feasting and gladness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

57

ונוח בחמשה עשר

Євреї Шушана билися тринадцятого й чотирнадцято-
го числа, а п'ятнадцятого спочивали. Альтер Ребе ви-
користовує це як приклад спочинку, що настає після
битви.

אסתר ט:י"ח: Esther 9:18

והיהודים אשר-בשושן נקהלו בשלושה עשר בו ובארבעה עשר בו ונוח
בחמשה עשר בו ועשה אתו יום משנה ושמחה:

But the Jews that were in Shushan assembled together on the
thirteenth day thereof, and on the fourteenth thereof; and
on the fifteenth day of the same they rested, and made it a
day of feasting and gladness and they ate.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 15

58 ורגלי ירדות

«It's ноги спускаються до смерті». У кабалі це описує, як
сфера царювання (Малхут) спускається у світ творення
(Брія), у світ формування (Єцира) та у світ дії (Асія),
щоб очистити іскри.

משלי ה:ה"ה: Proverbs 5:5

רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the
nether-world;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 16

59 ויאמר אלקים יהי אור

Перше з висловлювань, якими здійснювалося творен-
ня. Альтер Ребе використовує ці висловлювання для
пояснення зовнішнього потоку шести будніх днів.

בראשית א:ג"י: Genesis 1:3

ויאמר אלקים יהי אור ויהי-אור:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60

יהי רקיע

Висловлювання, яким було створено небозвід, — ще
один приклад впливів будніх днів.

בראשית א:ו"י: Genesis 1:6

ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the
waters, and let it divide the waters from the waters.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61

איהו וחיוהי חד

Вступ до Тікуней Зогар говорить про сфери духовного
прояву (сфірот) світу еманції (Ацилут): Він, Його жит-
тева сила (хают) і Його посудини — одне в них. Альтер

Ребе тлумачить це як світла й посудини (орот велімі), об'єднані у світі Ацилут.

Tikkunei Zohar 3b:9-10 מ"ב:ט"ז-ט"ט

דעשר ספירות דאצילות מלכא בהון, איהו וגרמיה חד בהון, איהו וחייו חד בהון, מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריאה, דלאו אינון וחייו חד, לאו אינון וגרמיהון חד. ועלת על כלא הוא נהיר (נ"א נחית) בעשר ספירות דאצילות, ובעשר ספירות דבריאה, ונהיר בעשר כמות דמלאכיא, ובעשר גלגלי דרקיעא, ולא אשתני בכל אתר.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ת"ז בהקדמה (ג, ב).

62 לך ה' הגדולה והגבורה

Благословення Давида, яке знову цитується: велич і могутність належать «Тобі». Тут це вказує на єднання милості (Хесед) і стриманості (Гвура) у світі Ацилут.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח ותהוד כ"כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 17

63 רוח הטומאה אעביר

Б-г обіцяє усунути із землі дух нечистоти. Альтер Ребе цитує ці слова щодо майбутнього, коли потреби у виправленні більше не буде.

Zechariah 13:2 זכריה י"ג:ב

והיה ביום ההוא נאם ה' צבאות אקרית את־שמות העצבים מ־הארץ ולא יזכרו עוד וגם את־הנביאים ואת־רוח השמאָה אעביר מ־הארץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 ויבולע המות

«Він поглине смерть назавжди». Ще одна обітниця про припинення зла в майбутньому.

Isaiah 25:8 שְׁעִיָּהוּ כ"ה:ח

בלע המות לנצח ומחה אֲדֹנֵי ה' דמעה מעל כְּלִפְנִים וְהָרַפְתָּ עֲמוֹ יִסִּיר מעל כְּלִי־הָאָרֶץ כִּי ה' דָּבָר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65

אשת חיל עטי"ב

«Жінка добродесна — вінець свого чоловіка». У Кабали — майбутнє піднесення царювання (Малхут) над емоційними атрибутами (Зеїр Анпін).

Proverbs 12:4 מְשֻׁלִּי י"ב:ד

אִשְׁת־חַיִּל עֹטֶרֶת בַּעֲלָהּ וְכִרְקַב בְּעֲצָמוֹתָיו מְבִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66

ונקבה תסובב גבר

«Жінка оточить чоловіка» — пророцтво про майбутнє, яке тлумачать як те саме піднесення Малхут.

Jeremiah 31:22 ירמיהו ל"א:כ"ב

עַד־מָתַי תִּתְחַמְקִין הַבַּת הַשּׁוֹבֶבֶת כִּי־בָרָא ה' חֲדָשָׁה בְּאָרֶץ נִמְכָּה תִסּוּבֵב גָּבֵר:

How long wilt thou turn away coyly, O thou backsliding daughter? For the L-RD hath created a new thing in the earth: A woman shall court a man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 18

67

מים רבים

«Великі води не можуть загасити любові, і ріки не можуть її затопити». Альтер Ребе тлумачить води й ріки як мирські турботи та думки, які вони породжують: ті не можуть погасити любов душі.

Song of Songs 8:7 שִׁיר הַשִּׁירִים ח' ז':ז

מִיָּם רַבִּים לֹא יִכְלֹו לִכְבוֹת אֶת־הָאֱהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֶהָבָה בּוֹ יָבוּוּ לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68

שהם מבחי עולם התהו

У маамарим Мітелер Ребе про Ноаха розглядаються клопоти цього світу як такі, що походять із Тоу; тут наведено паралельне місце.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תו"ח נח סא, א. אוה"ת נח כרך ג תרט, ב.

69

ועמך לא חפצתי

«I, kрім Тебе, нічого на землі не бажаю», — говорить Асаф у псалмі. Альтер Ребе наводить ці слова стосовно любові, яка прагне Самого Б-га.

Psalms 73:25 תהילים ע"ה:כ"ה

מִי־לִי בְּשָׁמַיִם וְעַמֶּךָ לֹא־חָפְצָתִי בְּאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70

בדעת חדרים . יקר ונעים

Наведені тут слова цитують Proverbs 24:4; уривок подано нижче.

משלי כ"ד:4 Proverbs 24:4

ובדעת חדרים ימלאו כל־הון יקר ונעים:

And by knowledge are the chambers filled With all precious and pleasant riches.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כד, ד.

АБЗАЦ 19

71

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוז לו

Кохана в Пісні каже, що якби чоловік віддав за любов усе багатство свого дому, «його цілковито зневажили б». У простому значенні любові не купиш, а того, хто пропонує своє багатство, зневажають (ло — «його»); маамар читає ло як «це»: багатство, тобто внутрішню мудрість Тори, зневажають порівняно з любов'ю (параграф 23).

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח:7

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוה אם־יתן איש את־כל־הון ביתו באהבה בוז יבוז לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72

בחכמה יבנה בית

«Мудрістю будується дім». Тут «дім» ототожнюється з мудрістю (Хохма).

משלי כ"ד:3 Proverbs 24:3

בחכמה יבנה בית וכתבונה יתכונן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding it is established;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73

בדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים

«Знанням кімнати наповнюються всяким коштовним і приємним багатством». Тут «багатство» ототожнюється з внутрішнім змістом мудрості.

משלי כ"ד:4 Proverbs 24:4

ובדעת חדרים ימלאו כל־הון יקר ונעים:

And by knowledge are the chambers filled With all precious and pleasant riches.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74

ואורייתא מחכמה נפקת

Зоар навчає, що Тора походить із Вищої Хохми. Альтер Ребе використовує це вчення, щоб пов'язати причини Тори з Хохмою — «домом».

זוהר ח"ב קכ"א, א111א Zohar II, 121a

ПРИМІТКА КЕНОТ

75

ואורייתא מחכמה נפקת

Примітка Kehot також вказує на цей уривок із Зоару як на джерело того самого вчення: Тора походить від Хохми.

ספר זוהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט Zohar, Yitro 21:378-22:389

According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother".

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

АБЗАЦ 20

76

איש מלחמה

«Б-г — муж війни». Альтер Ребе читає слово «муж» у вірші з Пісні як позначення цього рівня — численних скорочень світла.

שמות ט"ו:3 Exodus 15:3

Havayah איש מלחמה ה' שמו:

The L-RD is a man of war, The L-RD is His name.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77

ועמך לא חפצתי

«I крім Тебе я нічого не бажаю». Маамар зосереджується на слові «Тебе» (ve-imcha): на Самому Б-гові. Любав лише до Б-га, понад будь-яку винагороду.

תהילים ע"ג:כ"ה Psalms 73:25

מי־לי בשמים ועמך לא־חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עג, כה.

78

שלא ע"מ לקבל פרס

Антигонос із Сохо навчає служити не як слуги, що служать своєму господареві заради винагороди. Альтер Ребе поширює це навіть на духовну винагороду Ган Едену.

משנה אבות א' ג'3 Pirkei Avot 1:3

אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק. הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הויו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם:

Antigonus a man of Socho received [the oral tradition] from Shimon the Righteous. He used to say: do not be like servants who serve the master in the expectation of receiving a reward, but be like servants who serve the master without the expectation of receiving a reward, and let the fear of Heaven be upon you.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

79 אליו ולא למדותיו

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פרדס שער לב פ"ב בשם הספרי.

80 אליו ולא למדותיו

Пардес Рімонім наводить слова Сіфрей про те, що молитва звернена до Б-га, а не до Його атрибутів. Альтер Ребе застосовує це до любові, спрямованої до сутності Б-га.

Пардес Рімонім 32:2'ב'י:ב'י.

АБЗАЦ 21

81 תרי"ג מצות . . וז' מצות . . תרי"ך

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פרדס ש"ח פ"ג.

82 תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תרי"ך עמודי אור גימט' כתר

Pardes Rimmonim нараховує 613 заповідей Тори та сім заповідей мудреців — разом 620, що дорівнює вінцю (Кетер). Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що міцвот (заповіді) сягають аж до Кетеру.

Пардес Рімонім 8:5-6'ו'ה'י:ב'י.

Аחר שנתעסקנו בפרקים הקודמים בענין הכתר, נבוא בפרק זה לבאר שני הנאצלים ממנו והם חכמה ובינה. ובענין מהותם אם הם דין או רחמים נחלקו המפרשים. יש מ"ש כי החכמה בערך הכתר יש בה קצת דין ובערך בינה היא רחמים, וענין זה נבאר בו לפנינו. ויש שכתב שהיא רחמים פשוטים והדין הוא מבינה ולמטה. וי"מ שכתבו הפך ואמרו שהבינה רחמים והחכמה דין והיא סכרא זרה תכלית הזרות. וי"ל כשעלה הרצון והמחשבה להבראות העולם אותו הרצון והחפץ הוא גלוי הדבר ואותו הרצון כנוהו המקובלים בלשון מחשבה וכשנאצלה אותה המחשבה נתפרסמה עוקץ של ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

83 וימינו תחבקני

«Його ліва рука під моею головою, а Його права рука обіймає мене». Альтер Ребе розуміє ці обійми як міцвот, завдяки яким душа обіймає Б-га.

Song of Songs 2:6'ו'ה'י:ב'י.

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרִאשֵׁי יְמִינוֹ תִּחְבֶּקֵנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ב, ו.

АБЗАЦ 22

84 לששתאבא בגופא דמלכא

Зоар говорить про те, як душа поглинається тілом Царя. Альтер Ребе ототожнює це з міцвот [заповідями].

Zohar I, 217b'ו'ה'י:ב'י.

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א ר"ז, ב.

85 שמע ישראל

Шма. Альтер Ребе тлумачить його фрази як єднання Б-жественних конфігурацій.

Deuteronomy 6:4'ו'ה'י:ב'י.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים ו, ד.

86 או"א תרין ריעין

Зоар називає Хохму і Біну (Абба та Імма) «двома товаришами», які ніколи не розлучаються. Альтер Ребе застосовує це до першої фрази Шма.

Zohar II, 56a'ו'ה'י:ב'י.

Zohar III, 4a'ו'ה'י:ב'י.

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב נו, א. זח"ג ד, א. ראה פרדס שער מהות והנהגה פ"ד, מאו"א אות ר' סי' לא. ראה לקמן עב, ג.

87 או"א תרין ריעין

Ще один уривок із Зоару, наведений у примітці Kehot, де Абба та Імма названі «двома товаришами».

ספר זוהר, בשלח י"ח:רס"ב-19:274-18:262 Zohar, Beshalach י"ט:ער"ד

88 והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום

Вірш після Шма говорить про слова, які «Я заповідаю тобі». Альтер Ребе тлумачить «Я» (Анохі) як вінець (Кетер).

Deuteronomy 6:6'ו'ה'י:ב'י.

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 וזהו שאנו אומרים . . אנכי הוא בחי כתר

Там Цемах Цедек обговорює Шма та вірш «Я заповідаю тобі», де Анохі означає Кетер; примітка вказує на це паралельне місце.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' קפד. ובספר החקירה נה, ב.

90 ודברת בהם

«I говоритимеш про них». Альтер Ребе зазначає, що

came промовляння слів Тори є позитивною міцвою.

דברים ו:7 Deuteronomy 6:7

וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָם בְּשֹׁכֶמְךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכָתְךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכֶמְךָ וּבְקוּמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 23

91 אם יתן איש את כל הון ביתו

Вірш знову читається цілком: усе «багатство» мудрості зневажається порівняно з любов'ю.

שיר השירים ח:7 Song of Songs 8:7

מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאֱהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטָפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹנוֹ בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹ יָבוֹז לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 ועמך לא חפצתי

«I křim Tebe, ničoho ne bařařu»: любов, яка бажає лише Б-га.

תהילים ע"ג:25 Psalms 73:25

מִי־לִי בַּשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חָפְצָתִי בָּאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 24

93 אחות לנו קטנה

Брати молодій дівчини кажуть: «У нас є маленька сестра, і в неї ще немає грудей» — сестра, яка ще не досягла віку для шлюбу (контекст: Танах зі Стейнзальца). Альтер Ребе тлумачить це як царювання (Малхут), коли вона підноситься до сутності Б-га.

שיר השירים ח:8 Song of Songs 8:8

אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מִהַנְּעֻשָׁה לְאַחֲתָנוּ בְּיוֹם שִׁדְּכָרָפָהּ:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ח, ת. וראה באור התורה ויקרא ע"י שח הגהות מכ"ק אדמו"ר הצ"צ. בלקרית בלק סט, א מציין לכאן.

94 זה דודי

«Це мій коханий, і це мій друг». Нинішній зв'язок Малхут із Б-гом.

שיר השירים ה:16 Song of Songs 5:16

חֲכוּ מִמִּתְקִים וְכִלּוּ מִחֲמָדִים זֶה דּוֹדִי וְזֶה רַעִי יְרוּשָׁלַם:

His mouth is most sweet; Yea, he is altogether lovely. This is my beloved, and this is my friend, O daughters of Jerusalem.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 אשת חיל

«Доброческа жінка — вінець свого чоловіка». Піднесення Малхут, щоб стати вінцем.

משלי י"ב:4 Proverbs 12:4

אִשְׁת־חַיִל עֹטֶרֶת בַּעֲלָהּ וְכִרְקָב בַּעֲצָמוֹתָיו מִבִּישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יב, ד.

96 נקודה חדה

У примітці зафіксовано текстуальний варіант: у версії Or ga-Tora тут немає слів «єдина точка».

ПРИМІТКА КЕНОТ

באור התורה שם אין תי' אלו.

97 רבה אמונתך

«Велика Твоя вірність». Малхут (vira) є «великою», коли отримує від мудрості (Хохма).

איכה ג':23 Lamentations 3:23

חֲדָשִׁים לְכָקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתְךָ:

They are new every morning; Great is Thy faithfulness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 אימתי גדול

Інший уривок із Зогару, наведений Кенот, із тим самим ученням.

זח"ב רלה, כב235 Zohar II, 235b

זח"ג ה, 5a Zohar III, 5a

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב רלה, ב. זח"ג ה, א. זהר חדש תשא (מד, א) חקת (נא, ד). ראה לקמן מז, א. נו, ב. צד, ב. קטו, ב.

99 אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו

Зогар запитує, коли Б-га називають великим, і відповідає: коли Він перебуває в місті нашого Б-га, тобто з'-єднаний із Малхут. Альтер Ребе тлумачить це як Малхут, сповнену потоками.

ספר הזהר, פקודי כ"ז:ע"ה-כ"ט:רפ"ה Zohar, Pekudei 27:275-29:285

100 כשהוא בעיר אלקינו

«Великий Б-г і вельми уславлений у місті нашого Б-га». Вірш, який пояснює Зогар.

תהילים מ"ח:2 Psalms 48:2

גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ הִרְקֵדְשׁוֹ:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 ואיהי עטרה על רשיה מסטרא דסגולתא

Рая Мегемна в парші Трума, на який посилається сам текст, описує Малхут як вінець на голові. Альтер Ребе застосовує це до майбутнього піднесення Малхут.

ספר הזהר, תרומה נ"ד:תקע"ה-תקפ"ה Zohar, Terumah 54:575-585

102 שנקודה אחת עליונה

Згідно з приміткою, там пояснюється, що «малість» вищого рівня стає «величчю» для нижчого; це прояснює, як одна вища точка може містити в собі все нижче.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' בסידור שער המצות בביאור ע"פ ששת ימים דבחי קטנות בעליון נעשה גדלות לתחתון. וראה ביאורי הזהר לכ"כ אדמו"ר הצ"צ פ' בלק ע' תקב.

103 רגלי החיות

Талмуд каже, що ноги Хайот (небесних живих істот) дорівнюють усім нижчим рівням. Alter Rebbe використовує це, щоб показати, що вища точка містить у собі все, що нижче за неї.

חגיגה י"ג א:ד Chagigah 13a:4

למעלה מהן — חיות הקדש. רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צוארי החיות כנגד כולם, ראשי החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם. למעלה מהן — כסא כבוד. רגלי כסא הכבוד כנגד כולם, כסא הכבוד כנגד כולם, מלך אל חי וקדם רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אמרת: "אעלה על במתי עב אדמה לעליון" — ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יג, א.

АВЗАЦ 25

104 ושרים אין לה

«І вона не має грудей». Це слід розуміти як царювання (Малхут) нагорі, яке не передає вплив назовні.

שיר השירים ח:ח Song of Songs 8:8

אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחתנו ביום שידבר בה:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 ומלכותו בכל משלה

«Його царювання панує над усім». Малхут у тому вигляді, в якому вона тепер дає життя світам.

תהילים ק"ג:ט Psalms 103:19

ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 אידי דטריד למיבלע לא פליט

Талмудичний принцип: те, що зайняте поглинанням, не віддає. Хасидут застосовує його до рівня, настільки зануреного в отримання, що він нічого не віддає.

חולין ק"ח ב:ד-ו Chullin 108b:4-6

אלא לעולם קסבר רב חלב נמי אסור והכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך יורה ורותחת דמבלע בלע מפלט לא פלט סוף סוף כי נייה הדר פליט כשקדם וסילקו גופא חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשלן זה עם זה אמר רב לוקה על אכילתו ואינו לוקה על בשולו מה נפשך אי מצטרפין אבשול נמי לילקי אי לא מצטרפין אאכילה נמי לא לילקי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה חולין קח, ב. הלשון מובא כמה פעמים בדא"ח. ראה לקמן כח, א. קט, ג.

АВЗАЦ 26

107 מה נעשה לאחותינו

«Що нам робити з нашою сестрою того дня, коли її сватають?» У простому розумінні йдеться про те, що її сватають заміж; Альтер Ребе читає слова «עדubar ба» буквально — «у ній мовиться», — маючи на увазі царювання (Малхут) у вищих світах, мовлення якої має пасивний характер і залишається всередині неї.

שיר השירים ח:ח Song of Songs 8:8

אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחתנו ביום שידבר בה:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ח, ה. מכאן עד סיום המאמר מובא בסה"מ תרס"ו ע' תנ ושם מציין ע"י ("וייל ע"ד אמרה ד"פ כינו לבין עצמו כו' בד"ה להבין מ"ש באוצ"ח ססעי ג"). והוא הנדפס בלקו"ת ויקרא בהוספות. וראה בספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות אות ד במילואים טור תשה להערה 113 שכי שהכוונה בתי "משא"כ למעלה" שבתור"א היא לבחי המלכות כמו שהיא באצילות (היינו, לבחי המל' דאצי' כמו שהיא ספירה בפ"ע), שהדבור דבחינת המלכות דאצי' אינו בפ"ע רק בה, שאינו נמשך למטה ע"ש.

108 דבר מלך שלטון

«Слово царя — влада». Мовлення як сила владарювання, як die Малхут унизу.

קהלת ח:ד Ecclesiastes 8:4

באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 שהדבור אינו בפ"ע רק בה שאינו נמשך למטה

Цей рядок — про те, що мовлення вгорі не є окремим, а існує лише в ній, — цитується там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא בהמשך תע"ב פרק שפט (כרך ב ע' תת). וראה שם כרך ג ע' א"תמה.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pardes Rimmonim (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/noach/3/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок